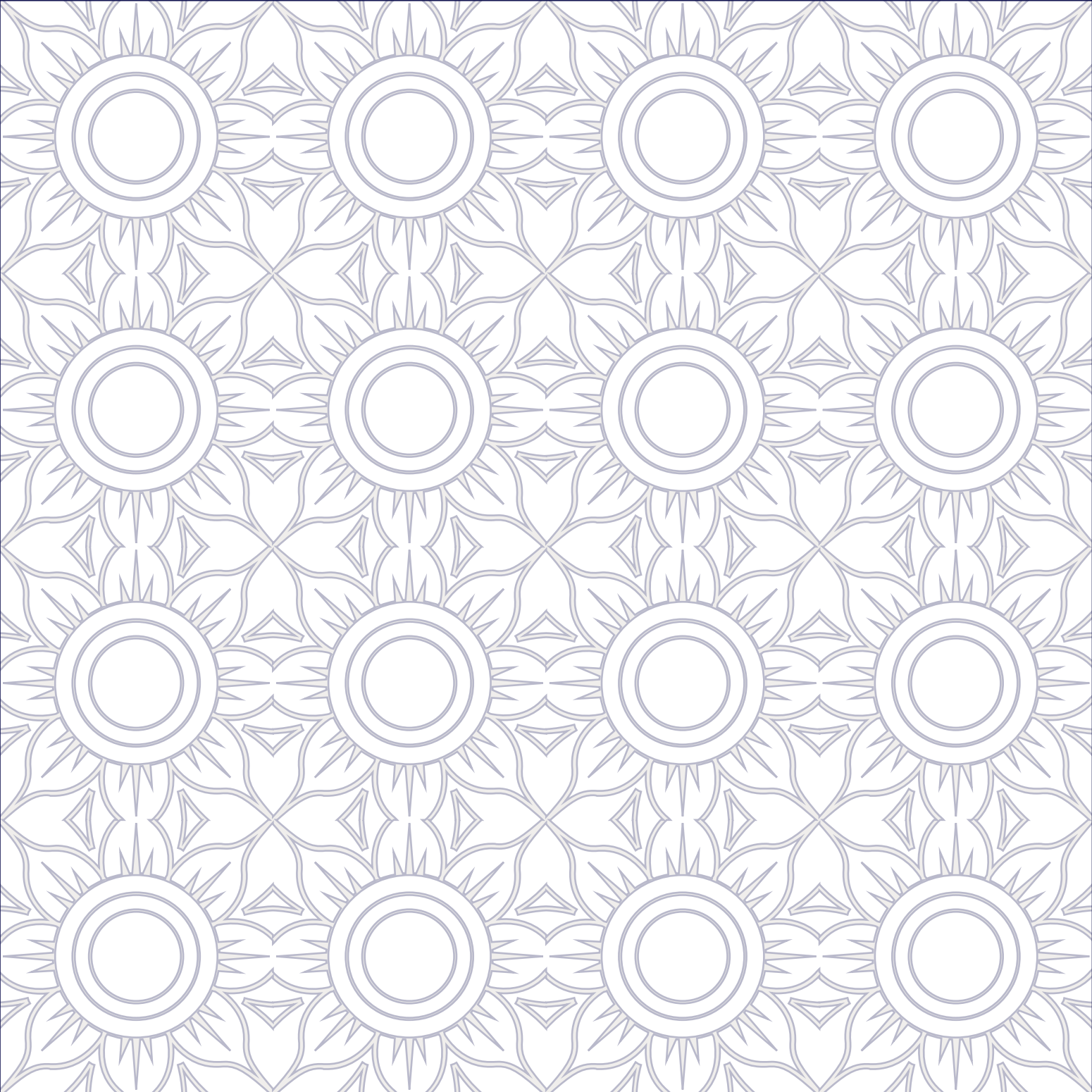

فناوری های مالی در خدمت مدیریت هوشمند
بحران اقتصادی در جنگ
از تنظیم گری اضطراری تا خدمات جبرانی

حَدَّثَنَا
الْحَمِيمُ بْنُ الرَّسَّامِ

گزارش سیاستی

فناوری‌های مالی در خدمت مدیریت هوشمند بحران اقتصادی در جنگ از تنظیم‌گری اضطراری تا خدمات جبرانی

شناسنامه گزارش

مشخصات پروژه

عنوان گزارش:

فناوری‌های مالی در خدمت مدیریت هوشمند بحران اقتصادی در جنگ
از تنظیم‌گری اضطراری تا خدمات جبرانی

کارفرما:

پژوهشکده مطالعات فناوری

نویسندگان:

روح‌اله ابوجعفری، سید امیرحسین عراقچی و محمدصادق صارمی

ویراستار:

مهرداد شیرقاضی

طراح جلد و صفحه‌آرا:

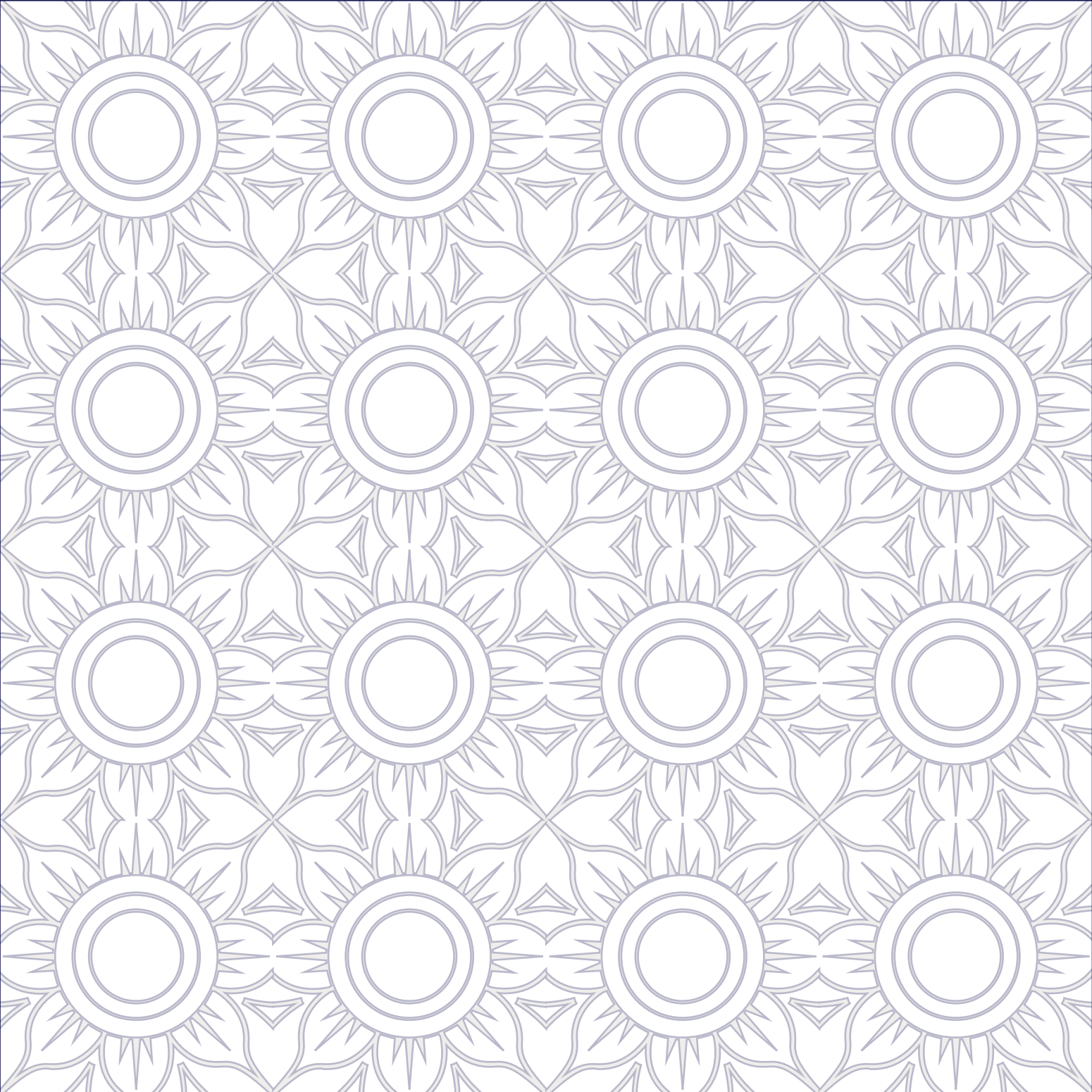
علی قربی

تاریخ انتشار:

مرداد ۱۴۰۴

فهرست

۱. مقدمه و بیان مسئله ۱۳
۲. نقش دولت در خدمات قابل ارائه به فین تک‌ها در شرایط جنگی ۱۶
- ۱-۲. تسهیل تأمین مالی ۱۷
- ۲-۲. زیرساخت‌های پایدار و تاب‌آوری سایبری ۲۳
- ۳-۲. ارائه پوشش‌های بیمه‌ای در زمان بحران و جنگ ۳۴
۳. خدمات قابل ارائه فین تک‌ها به کسب‌وکارها در شرایط جنگی ۳۹
- ۱-۳. خدمات فناورانه برای تأمین مالی کسب‌وکارها در دوره جنگ ۴۰
- ۲-۳. خدمات فین تک‌ها برای کمک به ثبات و مدیریت ریسک کسب‌وکارها در شرایط جنگی ۴۴
۴. خدمات قابل ارائه فین تک‌ها به خانوارها ۴۶
- ۱-۴. ارائه اعتبار هوشمند به خانوارها ۴۸
- ۲-۴. خدمات فناورانه مدیریت ریسک خانوارها ۵۵
۵. جمع‌بندی ۶۱

خلاصه مدیریتی

فناوری‌های مالی یا فین‌تک‌ها، به مجموعه‌ای از خدمات مالی نوین اطلاق می‌شوند که با بهره‌گیری از زیرساخت‌های دیجیتال، امکان دسترسی چابک، هدفمند و هوشمند به منابع مالی، بیمه، و پرداخت را فراهم می‌کنند. این نهادها شامل لندتک‌ها، اینشورتک‌ها، پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی، پرداخت‌یارها، و زیرساخت‌های غیرمتمرکز هستند که در مواقع بحران مانند جنگ، می‌توانند مکمل یا جایگزین نهادهای مالی سنتی شوند. رشد این زیست‌بوم در ایران، به‌ویژه در بستر جنگ دوازده‌روزه ایران و رژیم صهیونیستی، اهمیت فین‌تک‌ها را به‌عنوان بازوی فناوری-اقتصادی مدیریت بحران آشکار ساخت. این گزارش، خدمات قابل ارائه در سه سطح خدمات قابل ارائه دولت به فین‌تک‌ها، خدمات قابل ارائه فین‌تک‌ها به کسب‌وکارها، و خدمات قابل ارائه فین‌تک‌ها به خانوارها را بررسی می‌کند.

دولت در شرایط جنگی می‌تواند با تعریف وضعیت استثنایی مالی، فضا را برای تسهیل عملکرد فین‌تک‌ها فراهم سازد. این اقدام به معنی تعلیق موقت برخی محدودیت‌های قانونی، ایجاد مسیرهای تنظیم‌گری اضطراری، و تسهیل همکاری میان فین‌تک‌ها و نهادهای دولتی است. در حوزه تأمین مالی، دولت می‌تواند با اعطای مجوز به بانک‌ها برای تأمین مستقیم اعتبار به لندتک‌ها، مدل‌های هم‌تا به هم‌تا را گسترش دهد و صندوق‌های ضمانت

نکول برای کسب و کارهای خرد و مغازه‌داران ایجاد کند. همچنین، ارائه مشوق به پلتفرم‌های خرید کن بعداً پرداخت کن^۱ و پرداخت یارها از جمله سیاست‌های تقویت‌کننده است. در بخش زیرساختی، مقاوم‌سازی شبکه بانکی و پرداخت از طریق معماری‌های توزیع‌شده، پشتیبان‌گیری بلادرنگ، توسعه پرداخت آفلاین رمزریال با کیف پول‌های مبتنی بر فناوری ارتباط حوزه نزدیک^۲ یا رمزینه پاسخ سریع^۳، و ایجاد شبکه‌های محلی پرداخت (درون‌استانی) از راهکارهای پیشنهادی است. در حوزه بیمه، دولت باید با تخصیص یارانه به اینشورتک‌ها، تدوین چارچوب قانونی برای میکرو بیمه‌ها، تسهیل دسترسی به داده‌های امدادی (مانند تصاویر ماهواره‌ای و گزارش نهادهای عمومی) و راه‌اندازی کمپین‌های آگاه‌سازی، زمینه گسترش بیمه‌های دیجیتال در بحران را فراهم کند.

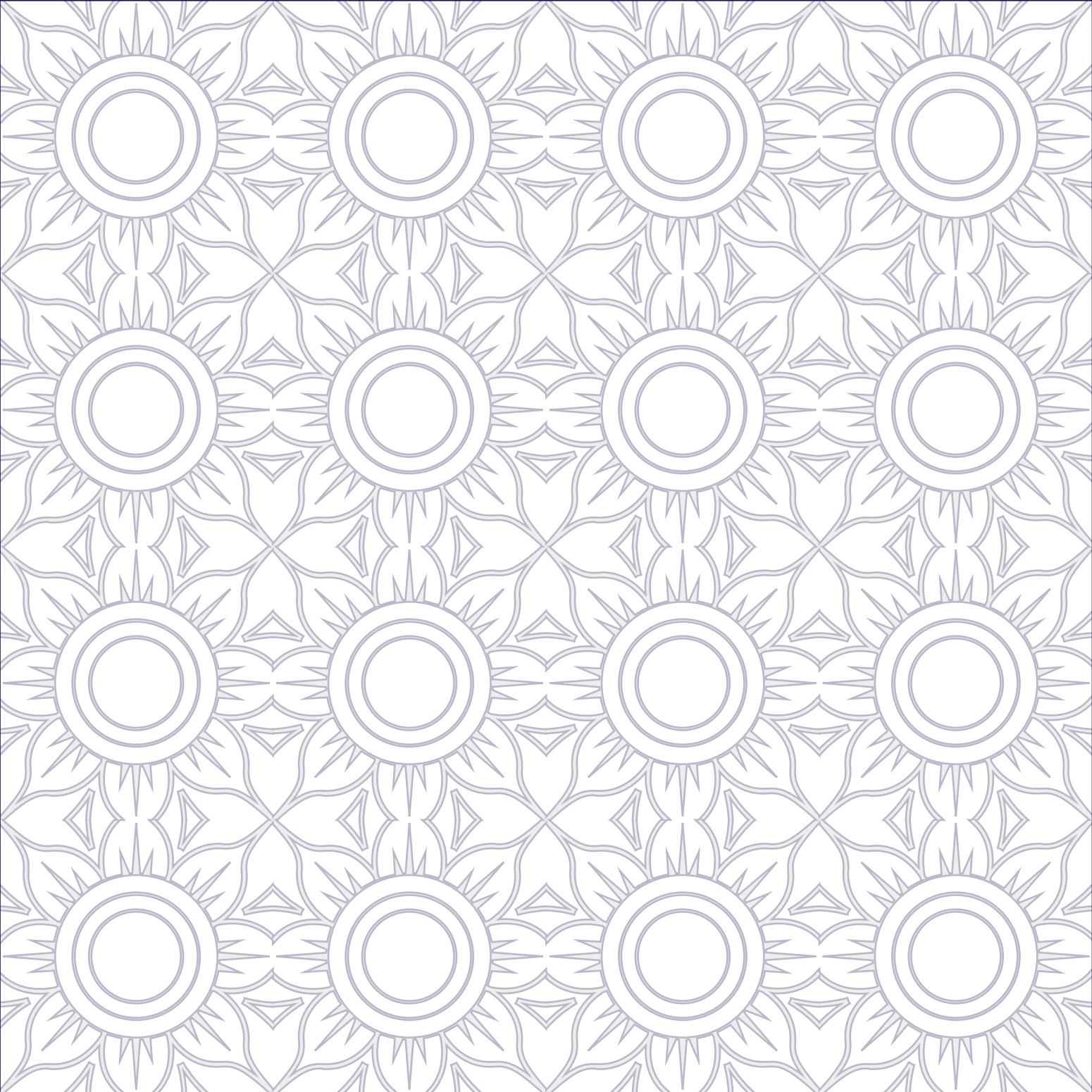
کسب و کارهای خرد، اصناف و شرکت‌های تولیدی در شرایط جنگی با اختلال جدی در تأمین نقدینگی، وقفه در فعالیت و افزایش هزینه‌های عملیاتی مواجه‌اند. فین‌تک‌ها می‌توانند به‌عنوان ابزاری برای تأمین مالی سریع و مدیریت ریسک عملیاتی عمل کنند. در حوزه تأمین مالی، افزایش سقف مدل‌های تأمین مالی جمعی به‌ویژه با مدل اهدا، اعطای وام‌های فوری دیجیتال به خرده‌فروشان بر اساس داده‌های کارت‌خوان، و راه‌اندازی بازارهای توکنایز شده برای تأمین مالی دارایی‌های تولیدی از جمله اقدامات مؤثر است. فین‌تک‌ها همچنین می‌توانند در حوزه اجاره، با اجرای مدل «شراکت در درآمد» به‌جای اجاره‌های سنتی، انعطاف‌پذیری مالی کسب و کارهای خرد را افزایش دهند و از تعطیلی آن‌ها جلوگیری کنند. در زمینه بیمه، توسعه بیمه‌نامه‌های دیجیتال

-
1. Buy now pay later - BNPL
 2. Near Field Communication - NFC
 3. QR Code

تخصصی برای پوشش خسارات جنگی مانند آتش سوزی، قطع فعالیت، یا آسیب به تجهیزات کسب وکارها از طریق اینشورتک‌ها، یک ابزار راهبردی در حفظ ثبات بازار تلقی می‌شود.

در زمان جنگ، خانوارها با مخاطرات شدیدی همچون تخریب سرپناه، بیکاری، آسیب‌های جسمی یا روانی، و اختلال در دسترسی به کالاهای اساسی مواجه می‌شوند. فین‌تک‌ها با استفاده از زیرساخت‌های دیجیتال و راهکارهای نوآورانه می‌توانند این خلأ حمایتی را پوشش دهند. ارائه اعتبار فوری بدون ضامن برای خانوارهای کم‌برخوردار و آسیب‌دیده (تا سقف ۱۰ میلیون تومان) توسط لندتک‌ها، صدور کارت‌های اعتباری مجازی برای زنان سرپرست خانوار با همکاری نهادهای حمایتی، و واریز یارانه و کوپن‌های جنگی به کیف پول‌های دیجیتال از جمله خدمات کلیدی است. طراحی بازار ودیعه دیجیتال برای اجاره‌نشینان فاقد نقدینگی، اختصاص کیف پول اجاره خانوار، و اجرای سیستم پرداخت اجاره با امتیاز رفتار شهروندی از دیگر ابزارهای قابل اجرا هستند. فین‌تک‌ها می‌توانند با صدور حساب‌های اضطراری برای افراد فاقد مدارک، ارائه بیمه‌های رایگان سلامت برای کودکان و زنان باردار، بیمه‌های موقت اجاره برای افراد بیکار و بیمه دیجیتال متوفیان جنگی، مدیریت ریسک خانوارها را تسهیل کنند.

فناوری‌های مالی در شرایط بحران، تنها ابزار جایگزین نیستند، بلکه یکی از مولفه‌های بنیادین تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی کشور محسوب می‌شوند. با تنظیم‌گری هوشمند، حمایت نهادی و توسعه زیرساخت‌های فناورانه، می‌توان از فین‌تک‌ها به عنوان ستون فقرات حکمرانی اقتصادی در دوران جنگ بهره گرفت.

فناوری‌های مالی در خدمت مدیریت هوشمند بحران اقتصادی در جنگ از تنظیم‌گری اضطراری تا خدمات جبرانی

۱. مقدمه و بیان مسئله

تحولات پرشتاب اقتصاد جهانی در سال‌های اخیر، به‌ویژه با ورود به عصر دیجیتال، نشان داده است که فناوری دیگر صرفاً نقش پشتیبان را ایفا نمی‌کند، بلکه به یکی از پیشران‌های اصلی رشد اقتصادی و تاب‌آوری ملی^۱ تبدیل شده است. در این میان، فناوری‌های مالی یا فین‌تک‌ها، با بهره‌گیری از ظرفیت‌های تحول دیجیتال، ساختار سنتی خدمات مالی را متحول ساخته و امکان دسترسی هوشمندانه، چابک و فراگیر به منابع مالی، بیمه و پرداخت را فراهم آورده‌اند. این تحول در مواجهه با بحران‌هایی چون رکود، تحریم یا جنگ، اهمیتی دوچندان می‌یابد. جنگ دوازده‌روزه میان جمهوری اسلامی ایران و رژیم صهیونیستی، نقطه عطفی در تأکید بر جایگاه راهبردی فناوری در سطوح مختلف حاکمیتی محسوب می‌شود؛ به‌ویژه در حوزه اقتصاد، که بیش از هر زمان دیگری اهمیت و شکنندگی زیرساخت‌های فناورانه را آشکار ساخت. این رخداد

1. National resilience

نشان داد که منازعات معاصر، دیگر صرفاً در عرصه‌های نظامی سنتی رقم نمی‌خورند، بلکه بخش قابل توجهی از تقابل‌ها به حوزه‌های دیجیتال و سایبری انتقال یافته است. زیرساخت‌های حیاتی اقتصادی، بانکی، ارتباطی و اطلاعاتی در این جنگ به طور مستقیم مورد هدف قرار گرفتند و بدین ترتیب، فناوری به مثابه ابزاری دوگانه برای تهاجم و دفاع، در کانون مواجهه قرار گرفت. در این میان، بخش مالی کشور به عنوان یکی از حساس‌ترین و آسیب‌پذیرترین بسترهای دیجیتال، نقشی محوری در استمرار تاب‌آوری اقتصادی ایفا کرد. تجربه این جنگ به روشنی اثبات نمود که فناوری نه یک مؤلفه پشتیبان، بلکه عنصری بنیادین در معادلات قدرت ملی، به ویژه در پیوند میان امنیت اقتصادی و فناوری اطلاعات، تلقی می‌شود. از طرف دیگر بیش از گذشته سامانه‌های حکمرانی اقتصادی ایران به این بستر وابسته هستند.

طی سال‌های اخیر، زیست بوم فین‌تک^۱ ایران رشد چشمگیری داشته و بازیگران متعددی همچون لندتک‌ها^۲، اینشورتک‌ها^۳، پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی، پرداخت‌یارها و غیره توانسته‌اند بخشی از خلأهای موجود در خدمات مالی سنتی را پوشش دهند. با این حال، این زیست بوم با چالش‌هایی چند سطحی مواجه است. در سطح تنظیم‌گری، محدودیت در اعطای خطوط اعتباری به لندتک‌ها، عدم دسترسی آزاد به رابط برنامه‌نویسی کاربردی^۴ و داده‌های کلیدی مانند اطلاعات بیمه‌شدگان و فقدان چارچوب‌های تسهیل‌گر مانع رشد این صنعت شده است. در سطح

1. Fintech
2. Lendtech
3. Insuretech
4. Application Programming Interface - API

کسب و کار، نبود تنوع در خدمات اینشورتک‌ها، ناکارآمدی در استفاده از ظرفیت کامل تأمین مالی جمعی برای پروژه‌ها و نبود ارتباط ساختاریافته با نهادهای دولتی، رشد پلتفرم‌ها را محدود کرده است. در سطح جامعه نیز چالش‌هایی مانند ضعف سواد مالی عمومی و نبود سابقه اعتباری برای بسیاری از خانوارها، مانع از تخصیص کارآمد منابع مالی در شرایط بحران شده‌اند. در چنین شرایط پرمخاطره‌ای، جنگ را باید نه تنها تهدیدی امنیتی، بلکه فرصتی راهبردی برای بازنگری در سیاست‌های مالی و تقویت زیست بوم فناوری‌های مالی کشور قلمداد کرد. مواجهه هوشمندانه با این بحران ایجاب می‌کند که در سه سطح مکمل، اقدامات تحول‌گرایانه صورت گیرد. نخست، دولت با طراحی وضعیت استثنایی مالی و بازبینی در چارچوب‌های تنظیم‌گری باید زمینه را برای تسهیل فعالیت فین‌تک‌ها فراهم آورد؛ دوم، فین‌تک‌ها با ارائه خدمات نوین در حوزه تأمین مالی، بیمه و پرداخت دیجیتال می‌توانند از تعطیلی گسترده کسب و کارها و فروپاشی زنجیره‌های اقتصادی جلوگیری کنند؛ و سوم، با تمرکز بر حمایت هدفمند از خانوارها، می‌توان از تعمیق بحران معیشتی و گسترش نابرابری اجتماعی جلوگیری نمود. در مجموع، نقش فین‌تک‌ها در مدیریت بحران، تنها محدود به جایگزینی برای نهادهای سنتی نیست؛ بلکه در قالب راهکارهای فناورانه، غیرمتمرکز و تاب‌آور، باید به مثابه یک ابزار راهبردی در ارتقای تاب‌آوری ملی مورد توجه قرار گیرد.

در این گزارش، ابتدا خدماتی که دولت می‌تواند در راستای حمایت از فین‌تک‌ها در شرایط جنگ ارائه دهد، تشریح می‌شود. سپس به ظرفیت فین‌تک‌ها در خدمت‌رسانی به کسب و کارها و خانوارها در سه محور تأمین مالی، بیمه و زیرساخت‌های تاب‌آور پرداخته شده و در نهایت

پیشنهادهایی برای تبدیل تهدید جنگ به فرصتی برای توسعه پایدار فناوری‌های مالی ارائه خواهد شد.

۲. نقش دولت در خدمات قابل ارائه به فین‌تک‌ها در شرایط جنگی

در شرایط جنگی و بحران‌های فراگیر، کارکرد نظام مالی کشور به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد و ظرفیت پاسخ‌گویی سریع به نیازهای اضطراری مردم و اقتصاد دچار اختلال می‌شود. در چنین شرایطی، ساختارهای سنتی مالی، مانند شبکه بانکی و بیمه‌ای، به دلیل بوروکراسی سنگین، محدودیت منابع و فقدان انعطاف‌پذیری، نمی‌توانند به موقع و به درستی ایفای نقش کنند. این در حالی است که فین‌تک‌ها به عنوان بازیگرانی چابک، فناورانه و متصل به بسترهای داده‌محور، ظرفیت بالایی برای ایفای نقش جایگزین یا مکمل در مدیریت بحران دارند. با این حال، در نبود چارچوب‌های قانونی و تنظیم‌گری متناسب با شرایط اضطراری، توان فین‌تک‌ها برای مشارکت مؤثر در پاسخ به بحران به طور قابل توجهی محدود می‌شود. لذا برای فعال‌سازی ظرفیت‌های فین‌تک‌ها، دولت باید در قالب وضعیت استثنایی مالی، برخی محدودیت‌های قانونی و اجرایی را موقتاً تعلیق یا بازنگری کند. این اقدام شامل صدور مجوزهای اضطراری، تخصیص سهمیه‌های اعتباری، آزادسازی دسترسی به داده‌های مورد نیاز و تسهیل همکاری فین‌تک‌ها با نهادهای حاکمیتی و امدادی است. دولت با چنین رویکردی، نه تنها فضای عملیاتی فین‌تک‌ها را بازتر می‌کند، بلکه با ایجاد شفافیت، تسریع در خدمت‌رسانی و جذب ظرفیت بخش خصوصی، به تقویت تاب‌آوری

اقتصاد در برابر جنگ کمک می‌کند. در واقع، نقش دولت در این بخش، از مداخله‌گر صرف به تنظیم‌گر و تسهیل‌گر تغییر می‌یابد. تغییری که زمینه را برای استفاده حداکثری از فناوری مالی در شرایط بحران فراهم می‌سازد. بر این اساس، در بخش خدمات قابل ارائه دولت به فین‌تک‌ها، مجموعه‌ای از راهکارها در سه حوزه کلیدی شامل تسهیل تأمین مالی، ایجاد زیرساخت‌های پایدار و تاب‌آوری سایبری و پوشش بیمه بحران و ریسک ارائه شده است تا بستر لازم برای نقش‌آفرینی مؤثر فین‌تک‌ها در وضعیت جنگی فراهم آید.

۱-۲. تسهیل تأمین مالی

در حوزه تسهیل تأمین مالی، هدف آن است که دولت از طریق بازنگری موقت یا تعلیق برخی محدودیت‌های قانونی، فضای لازم برای ایفای نقش مؤثرتر فین‌تک‌ها در چرخه تأمین مالی را فراهم آورد. این تسهیل‌گری به‌ویژه در شرایط بحران، با هدف افزایش سرعت و گستره مداخله فین‌تک‌ها طراحی می‌شود، به نحوی که امکان تأمین منابع مالی برای بخش‌های نیازمند از طریق بازیگران غیردولتی و به‌صورت فناورانه مهیا گردد. در این چارچوب، تمرکز نه بر ارائه مستقیم منابع مالی به مردم، بلکه بر ایجاد ظرفیت نهادی برای فعال‌سازی فین‌تک‌ها به‌عنوان واسطه‌های تأمین مالی است. اصلاح موقتی در مقررات می‌تواند به شرکت‌های و استارت‌آپ‌های فین‌تک‌ها امکان ارائه خدمات متنوع مالی را فراهم کرده و جریان اعتبار در اقتصاد را در شرایط اختلال ساختاری یا محدودیت منابع دولتی تداوم بخشد. در این راستا برخی از راهکارها به شرح ذیل است:

- صدور مجوز اعطای خطوط اعتبار از بانک‌ها به لندتک‌ها که مشمول محدودیت‌های کنترل ترازنامه بانک مرکزی نباشد. در این صورت بانک مرکزی ملزم به ارائه سهمیه‌بندی اعتباری است:
 - در شرایط بحران مانند جنگ، دسترسی سریع و هدفمند به منابع مالی اهمیت حیاتی می‌یابد. با توجه به محدودیت‌های موجود در نظام بانکی سنتی و روندهای زمان‌بر تخصیص اعتبار، اعطای مجوز ویژه به بانک‌ها برای ارائه مستقیم خطوط اعتباری به لندتک‌ها (بدون اعمال محدودیت‌های معمول کنترل ترازنامه‌ای) می‌تواند ظرفیت عملیاتی این بازیگران چابک را به شدت افزایش دهد. لندتک‌ها با برخورداری از زیرساخت‌های فناورانه و مدل‌های اعتبارسنجی داده‌محور، توانایی توزیع سریع و هدفمند اعتبار به اقشار و کسب‌وکارهای نیازمند را دارند.
 - در این چارچوب، بانک مرکزی می‌تواند با اجرای یک نظام سهمیه‌بندی اعتباری¹ به تخصیص منابع مالی به لندتک‌ها جهت پاسخ به نیازهای فوری مناطق آسیب‌دیده یا طبقات کم‌برخوردار بپردازد. این رویکرد علاوه بر افزایش سرعت در توزیع منابع، موجب بهبود کارایی و شفافیت جریان نقدینگی در اقتصاد جنگ‌زده خواهد شد و به فین‌تک‌ها امکان ایفای نقش فعال در تثبیت اقتصاد خانوار و کسب‌وکارهای خرد را می‌دهد.
- ارائه مجوز اجرای مدل‌های همتابه‌همتا با ملاحظه سقف اعتباری مبتنی بر ظرفیت لندتک برای تجهیز منابع از اشخاص حقیقی و حقوقی با هدف توسعه فرهنگ قرض‌الحسنه.

1. Credit Rationing

- در شرایط بحرانی که منابع مالی دولتی و بانکی با محدودیت شدید مواجه‌اند، استفاده از ظرفیت مردمی و سرمایه‌های خرد، راهکاری مؤثر برای تأمین مالی اضطراری است. صدور مجوز برای فعالیت پلتفرم‌های وام‌دهی همتابه‌همتا^۱ با رویکرد قرض‌الحسنه، امکان تجهیز منابع مالی از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی را فراهم می‌آورد؛ بدون آن‌که نیاز به ساختارهای سنتی بانکی باشد.
- این مجوزها می‌توانند با سقف اعتباری متناسب با توان تجهیز منابع توسط هر لندتک طراحی شوند تا از یک سو، نظارت بر سلامت نظام مالی حفظ شود، و از سوی دیگر، پلتفرم‌ها در شرایط جنگی بتوانند به صورت سریع، هدفمند و مبتنی بر فناوری، به تأمین مالی اقشار آسیب‌پذیر، مشاغل خرد و نیازهای ضروری کمک کنند.
- علاوه بر پاسخگویی مالی، این مدل موجب ترویج فرهنگ مشارکت مردمی و قرض‌الحسنه در مقیاس دیجیتال و گسترده شده و روحیه همبستگی اجتماعی را در زمان جنگ تقویت می‌کند. استفاده از داده‌های مالی، ابزارهای اعتبارسنجی و سامانه‌های شفاف دیجیتال در این مسیر، ریسک نکول و سوءاستفاده را کاهش داده و اعتماد عمومی به این بسترها را ارتقاء می‌دهد.
- ارائه مشوق‌هایی برای مؤسسات مالی ارائه‌دهنده وام قرض‌الحسنه جهت تجهیز منابع با نرخ کمتر در طول مدت زمان جنگ.

1. P2P Lending

■ در شرایط جنگی و بحرانی، توان نظام مالی در پاسخگویی به نیازهای فوری مردم به شدت تحت فشار قرار می‌گیرد. در چنین فضایی، مؤسسات مالی قرض الحسنه به واسطه ساختار مبتنی بر اعتماد و سابقه مردمی خود، می‌توانند نقش مؤثری در تأمین مالی خرد و فوری ایفا کنند. با این حال، برای حفظ پایداری و گسترش فعالیت آن‌ها در دوران بحران، نیازمند مشوق‌های هدفمند از سوی دولت یا بانک مرکزی هستند. این مشوق‌ها می‌توانند شامل معافیت‌های مالیاتی، دسترسی به منابع ارزان‌تر، تسهیل در فرآیند جذب سپرده‌های قرض الحسنه، یا مشارکت در طرح‌های حمایتی باشند. هدف اصلی، کاهش هزینه تجهیز منابع برای این مؤسسات و ترغیب آن‌ها به افزایش عرضه وام‌های خرد با نرخ صفر یا بسیار پایین در طول جنگ است.

■ این اقدام، هم‌زمان با افزایش دسترسی طبقات کم‌برخوردار به اعتبار، موجب تقویت زیربنای نظام مالی اجتماعی کشور شده و از وابستگی کامل به تسهیلات بانکی پرهزینه یا دولتی جلوگیری می‌کند. از سوی دیگر، حضور مؤسسات قرض الحسنه در همکاری با فین‌تک‌ها و لندتک‌ها می‌تواند منجر به هم‌افزایی و توسعه الگوهای ترکیبی تأمین مالی انسان‌محور شود.

● تأسیس صندوق ضمانت ریسک اعتباری جهت پوشش نکول وام‌های فوری اعتبارسنجی شده ارائه شده توسط لندتک‌ها به مغازه‌داران خرده‌فروش کالاهای اساسی.

■ در شرایط بحرانی مانند جنگ، تداوم فعالیت فروشگاه‌های خرده‌فروشی مواد غذایی و دیگر کسب‌وکارهای عرضه‌کننده کالاهای اساسی، اهمیت حیاتی در حفظ ثبات معیشتی

مردم دارد. با این حال، این واحدهای صنفی در معرض ریسک‌های متعدد عملیاتی، مالی و اعتباری قرار دارند که ممکن است توان بازپرداخت آن‌ها را کاهش دهد. برای پشتیبانی از تأمین مالی سریع و بدون تشریفات بوروکراتیک این اصناف، لندتک‌ها می‌توانند با استفاده از ابزارهای اعتبارسنجی دیجیتال، وام‌های فوری ارائه دهند. اما جهت مدیریت ریسک نکول این وام‌ها و افزایش جسارت لندتک‌ها در اعطای تسهیلات هدفمند، ایجاد صندوق ضمانت اعتباری یک اقدام کلیدی محسوب می‌شود. این صندوق با حمایت دولت یا نهادهای عمومی می‌تواند بخشی از ریسک عدم بازپرداخت را تقبل کرده و از طریق استفاده از گزارش‌های رتبه‌بندی اعتباری اصناف (مانند سوابق تراکنش کارت‌خوان یا پرداخت‌های مالیاتی)، فرآیند تضمین و پوشش خسارت را هوشمندانه مدیریت کند.

- ارائه مشوق و توانمندسازی داروخانه‌ها و فروشگاه‌های اقلام ضروری مانند مواد غذایی به مدل خرید اعتباری (خرید کن، بعداً پرداخت کن)^۱ و اعتبارسنجی آفلاین اشخاص برای افرادی که دسترسی به تلفن همراه و خرید اینترنتی ندارند.

- در دوران جنگ، بسیاری از افراد در مناطق بحرانی به دلیل قطعی شبکه یا فقدان ابزارهای دیجیتال (مانند گوشی هوشمند)، از خدمات خرید آنلاین یا اعتبار دیجیتال محروم می‌شوند. این مسئله، آن‌ها را در معرض نابرابری در دسترسی به کالاهای ضروری قرار می‌دهد. با ارائه مشوق‌های عملیاتی و مالی به داروخانه‌ها و فروشگاه‌های مواد غذایی

1. Buy now pay later - BNPL

برای پذیرش مدل خرید اعتباری در کنار استفاده از روش‌های اعتبارسنجی آفلاین (مثلاً از طریق کد ملی، کارت یارانه، یا سوابق خانوار در نهادهای حمایتی)، می‌توان این اقشار را در پوشش اعتباری قرار داد.

- ارائه مشوق و توانمندسازی پلتفرم‌های واسطه‌مانند دیجی‌کالا، آکالا و اسنپ مارکت به سامانه‌های اعتبارسنجی آنلاین برای خرید کالاهای اساسی (شیر خشک، دارو، چادر، لوازم گرمایشی) با مدل خرید اعتباری.

- در شرایط جنگی که تقاضا برای کالاهای اساسی افزایش چشمگیر یافته و نقدینگی خانوارها به شدت محدود شده، پلتفرم‌های واسطه‌ای فعال در بازار آنلاین می‌توانند با پشتیبانی مالی و فناوریانه، نقش کلیدی در حفظ امنیت معیشتی ایفا کنند. با ارائه مشوق‌های ویژه (مالیاتی، تسهیلات، تخصیص اعتبار ترجیحی یا زیرساختی) به پلتفرم‌هایی مانند دیجی‌کالا، آکالا و اسنپ مارکت، می‌توان آن‌ها را به سمت استفاده از سامانه‌های اعتبارسنجی آنلاین و اجرای مدل خرید اعتباری برای استفاده عموم مردم در نبود اعتبار کافی خرید کالای ضروری، سوق داد.

- ایجاد و تأسیس کنسرسیومی بین استارت‌آپ‌های تأمین‌کننده خدمات لجستیکی^۱، بازارگاهی^۲ و فین‌تک‌ها برای هدایت اعتبار، جهت خرید اقلام اساسی و ضروری و جلوگیری از هدایت پول به بازارهای غیر مولد.

1. logistic service provider - LSP
2. Market place

■ در شرایط جنگی که بازار دچار التهاب و مردم با بی‌اعتمادی نسبت به آینده روبرو هستند، منابع مالی خرد خانوارها ممکن است به سمت سرمایه‌گذاری در دارایی‌های غیرمولد مانند طلا، ارز یا دارایی‌های دیجیتال منحرف شود. برای هدایت این منابع به سمت تأمین نیازهای واقعی جامعه، پیشنهاد می‌شود کنسرسیومی متشکل از فین‌تک‌ها، بازارگاه‌های آنلاین و شرکت‌های لجستیکی ایجاد شود. این کنسرسیوم با طراحی سازوکارهایی فناورانه و شفاف، بستری را فراهم می‌کند که مردم بتوانند منابع مالی خود را به جای خرید دارایی‌های غیرضروری، صرف خرید کالاهای اساسی و موردنیاز روزمره (نظیر دارو، غذا، پوشاک و اقلام گرمایشی) نمایند. فین‌تک‌ها در این مدل نقش تسهیل‌گر مالی و اعتبارسنجی هوشمند را ایفا می‌کنند، بازارگاه‌ها اقلام ضروری را در قالب بسته‌های قابل سفارش عرضه کرده و شرکت‌های لجستیکی مسئول تحویل سریع و مطمئن این کالاها به خانوارها در مناطق مختلف به‌ویژه مناطق بحرانی خواهند بود. این الگوی غیرنقدی و کالامحور، ضمن حفظ امنیت معیشتی مردم، از تشدید فعالیت‌های سفته‌بازانه و خروج نقدینگی از مدار تولید و مصرف ضروری جلوگیری کرده و موجب ثبات نسبی در بازار و کنترل بهتر سیاست‌های حمایتی خواهد شد.

۲-۲. زیرساخت‌های پایدار و تاب‌آوری سایبری

در این بخش، تمرکز بر فراهم‌سازی بسترهای فنی و زیرساختی برای تضمین تداوم خدمات مالی در شرایط بحران و اختلال است. هدف این بخش آن است که فین‌تک‌ها بدون وابستگی کامل

به زیرساخت‌های متمرکز و آسیب‌پذیر، توان ادامه خدمات مالی را در شرایط قطعی شبکه، اختلال سایبری یا محدودیت دسترسی داشته باشند. این مسیر، با حمایت دولت و تنظیم‌گران، به مقاوم‌سازی لایه‌های زیربنایی خدمات مالی کمک کرده و تضمین می‌کند که حتی در شدیدترین شرایط بحرانی، بخش مالی کشور از کار نیفتد. در این راستا برخی از راهکارها در حوزه‌های بانکداری و پرداخت به شرح ذیل است:

- تقویت و بازطراحی زیرساخت‌های بومی بانک‌ها (سامانه متمرکز بانکی^۱ مقاوم در برابر اختلالات)
- در شرایطی که زیرساخت‌های بانکی کشور هدف حملات سایبری پیچیده و ترکیبی قرار می‌گیرند، صرفاً اتکا به معماری‌های سنتی و متمرکز نمی‌تواند تداوم خدمات حیاتی مالی را تضمین کند. از این رو، بازطراحی و تقویت زیرساخت‌های بومی بانک‌ها به‌ویژه در حوزه سامانه‌های متمرکز بانکی با رویکرد تاب‌آور و مقاوم در برابر اختلال، یک ضرورت راهبردی محسوب می‌شود. این فرآیند باید با گذار از ساختارهای یکپارچه سنتی^۲ به معماری‌های خرد^۳ آغاز شود تا امکان مدیریت انعطاف‌پذیر ماژول‌های مختلف در شرایط حمله یا قطع سامانه فراهم گردد.
- هم‌زمان، بانک‌ها باید سناریوهای عملیاتی جایگزین^۴ برای مؤلفه‌های کلیدی مانند سوئیچ‌های ماژول امنیتی سخت‌افزاری^۵، سامانه‌های تسویه و هسته‌های بانکی خود را

1. Core banking

2. Monolithic

3. Microservices

4. Failover

5. Hardware security module - HSM

طراحی و پیاده‌سازی کنند. همچنین، راه‌اندازی یا تقویت مراکز عملیات امنیتی^۱ برای رصد مداوم، تحلیل رفتارهای غیرعادی، و واکنش سریع به تهدیدات دیجیتال، باید به‌عنوان یک الزام امنیتی دنبال شود.

■ اجرای تمرین‌های منظم مانند حالت ایزوله^۲ و شبیه‌سازی ایرگپ^۳ مطابق با استانداردهای بین‌المللی این‌آی‌اس‌تی^۴ و ایزو ۲۷۰۳۱^۵، امکان آمادگی عملیاتی در شرایط بحرانی را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، حرکت به سمت طراحی سوئیچ‌های عملیاتی مبتنی بر شبکه‌های توزیع‌شده^۶ یا شبکه‌های خصوصی با مکانیسم اجماع، زیرساخت پرداخت کشور را از وابستگی به گره‌های مرکزی آسیب‌پذیرها می‌سازد. بهره‌گیری از فناوری‌هایی نظیر هایپرلجر فابریک^۷ یا سیستم فایل بین سیاره‌ای قابل حسابرسی^۸ نیز می‌تواند شفافیت، امنیت، و قابلیت ردیابی عملیات مالی را به سطحی بالاتر ارتقاء دهد. مجموعه این اقدامات، معماری بانکی کشور را از یک ساختار آسیب‌پذیر و کند، به نظامی منعطف، مقاوم و پاسخ‌گو در برابر تهدیدات سایبری تبدیل می‌کند.

-
1. Security operation center - SOC
 2. Isolation Mode
 3. Air-Gap Simulation
 4. NIST
 5. ISO 27031
 6. Distributed Ledger
 7. Hyperledger Fabric
 8. IPFS-based Audit Trail

- توسعه سامانه‌های پشتیبان شتاب و سپام با مشارکت شرکت‌های دانش‌بنیان ارائه‌دهنده خدمات امنیت سایبری برای کاهش زمان بازیابی و ادامه خدمات مالی در حملات سایبری اسرائیل یا متحدانش.

■ در دوران جنگ، زیرساخت‌های مالی کشور به ویژه شبکه‌های پرداخت، به طور مستقیم هدف حملات سایبری قرار می‌گیرند و هرگونه اختلال در آن‌ها می‌تواند تبعات اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای به دنبال داشته باشد. از این رو، توسعه سامانه‌های پشتیبان برای زیرساخت‌های کلیدی مانند شتاب و سپام، با مشارکت فعال شرکت‌های دانش‌بنیان ارائه‌دهنده خدمات امنیت سایبری، به عنوان یک ضرورت حیاتی مطرح است. این سامانه‌ها باید با طراحی مقاوم و اجرای استانداردهای پیشرفته پدافند سایبری، امکان بازیابی سریع عملکرد و حفظ تداوم خدمات پرداخت در شرایط حمله را فراهم کنند. همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان داخلی، ضمن ارتقای توان فنی کشور، باعث استقلال زیرساختی و افزایش سرعت واکنش در برابر تهدیدات دیجیتال خواهد شد. هدف از این راهکار، کاهش زمان توقف سامانه‌های کلیدی، جلوگیری از فلج شدن اقتصاد دیجیتال در شرایط اضطراری و اطمینان از تداوم خدمات مالی به مردم و کسب‌وکارها، حتی در شدیدترین سناریوهای سایبری است.

- پشتیبان‌گیری بلادرنگ از داده‌های تراکنش‌های مالی در مراکز داده ایزوله در معماری‌های غیرمتمرکز مراکز ذخیره داده (عدم تمرکزگرایی در ساختار شبکه شاپرک).

- در شرایط جنگی یا حملات سایبری گسترده، از دست رفتن داده‌های مالی، به ویژه تراکنش‌های روزانه مردم، می‌تواند پیامدهای جبران‌ناپذیری برای امنیت اقتصادی کشور به همراه داشته باشد. از این رو، پشتیبان‌گیری بلادرنگ از داده‌های تراکنش‌های مالی باید به عنوان یک اصل حیاتی در طراحی زیرساخت‌های بانکی و پرداخت کشور در نظر گرفته شود. این اقدام باید نه در قالب نسخه برداری متمرکز، بلکه با بهره‌گیری از معماری‌های غیرمتمرکز مراکز داده و در مراکز ایزوله جغرافیایی و عملیاتی انجام گیرد.
- تمرکززدایی در ساختار ذخیره‌سازی و پردازش اطلاعات، به ویژه در شبکه‌های حیاتی مانند شاپرک، موجب می‌شود که در صورت حمله به یک نقطه یا ناحیه خاص، سایر گره‌ها بتوانند بدون توقف یا از دست دادن داده، ادامه خدمات را تضمین کنند. این ساختار همچنین می‌تواند با استفاده از فناوری‌های توزیع‌شده و الگوریتم‌های هم‌زمان‌سازی امن، از بروز ناهماهنگی در داده‌های مالی و دوباره‌کاری‌های پرهزینه جلوگیری کند. در نتیجه، اجرای پشتیبان‌گیری بلادرنگ در بسترهای ایزوله و غیرمتمرکز، نه تنها سرعت بازیابی را در زمان بحران افزایش می‌دهد، بلکه از قفل‌شدگی نظام‌های مالی و از بین رفتن اعتماد عمومی در شرایط اضطراری نیز جلوگیری خواهد کرد.
- عدم تمرکزگرایی در ساختار شبکه پرداخت کشور و ایجاد شبکه‌های مشابهی مانند شبکه شتاب برای پردازش پرداخت‌ها همانند معماری موجود در زیست‌بوم متمرکز بانکی کشور.

■ یکی از نقاط آسیب‌پذیر حیاتی در نظام مالی کشور، تمرکز شدید در ساختار شبکه پرداخت است که آن را به یک هدف قابل پیش‌بینی و بسیار حساس برای حملات سایبری و اختلالات عملیاتی تبدیل کرده است. برای افزایش تاب‌آوری شبکه پرداخت در شرایط جنگی یا بحران‌های فناورانه، ضروری است که تمرکززدایی ساختاری در این حوزه به‌طور جدی دنبال شود. این مهم می‌تواند از طریق ایجاد شبکه‌های موازی و مستقل پردازش پرداخت مشابه با شبکه شتاب، اما با معماری توزیع‌شده و تفکیک وظایف تحقق یابد. چنین شبکه‌هایی باید از منطق مقاوم‌سازی در زیست‌بوم متمرکز بانکی کشور الگوبرداری کرده و به‌گونه‌ای طراحی شوند که در صورت ازکارافتادن یک بخش یا مرکز، سایر بخش‌ها بدون وابستگی به آن قادر به ادامه عملیات باشند.

■ تمرکززدایی در لایه پرداخت باعث می‌شود زیرساخت ملی پرداخت از حالت تک‌نقطه شکست^۱ خارج شده و امکان ارائه خدمات حیاتی مانند خرید، انتقال وجه یا برداشت نقدی، حتی در صورت قطع شبکه مرکزی یا وقوع حمله سایبری، برای مردم حفظ شود. این اقدام نه تنها ضریب امنیت ملی را افزایش می‌دهد، بلکه اعتماد عمومی به تداوم عملکرد نظام مالی در شرایط فوق‌العاده را تقویت خواهد کرد.

● توسعه نسخه آفلاین پرداخت رمزریال از طریق کیف پول‌های دیجیتال با فناوری بلوتوث مانند استارپ بیت چت^۲ با رمزنگاری پیشرفته الگوریتم قدرتمند ای‌ای‌اس-۲۵۶-جی‌سی‌ام^۳

1. Single Point of Failure
2. Starp BitChat
3. AES-256-GCM

و پروتکل تبادل کلید اکس^۱ ۲۵۵۱۹، برای امکان پرداخت در فروشگاه‌ها در صورت قطع اینترنت سراسری.

- در شرایطی که زیرساخت‌های ارتباطی کشور- نظیر اینترنت و شبکه‌های بانکی- معرض اختلال یا قطع کامل به واسطه حملات سایبری یا عملیات جنگی قرار می‌گیرند، حفظ توان انجام تراکنش‌های مالی خرد، به‌ویژه در سطح فروشگاه‌ها و خرده‌فروشی‌ها، امری حیاتی برای پایداری معیشت عمومی است. یکی از راهکارهای پیشرفته برای پاسخ به این نیاز، توسعه نسخه آفلاین پرداخت رمزریال از طریق کیف پول‌های دیجیتال مبتنی بر فناوری‌های محلی و مقاوم است.
- این مدل می‌تواند با استفاده از فناوری ارتباطی بلوتوث امن، مشابه با نمونه‌هایی نظیر استارپ بیت چت و بهره‌گیری از الگوریتم‌های رمزنگاری قدرتمند مانند ای‌ای‌اس-۲۵۶- جی‌سی‌ام و پروتکل تبادل کلید اکس ۲۵۵۱۹، امکان انجام تراکنش‌های آفلاین، سریع و رمزنگاری شده را میان مشتری و فروشنده- در شرایط قطع کامل اینترنت فراهم کند.
- با طراحی این کیف پول‌ها برای نصب در تلفن همراه، کارت خوان یا حتی گجت‌های ویژه قابل حمل، می‌توان قابلیت پرداخت امن را در تمامی نقاط کشور به‌ویژه مناطق بحران‌زده حفظ کرد. این راهکار نه تنها مانع از اختلال کامل در زنجیره توزیع کالا و خدمات می‌شود، بلکه اعتماد مردم به قابلیت تاب‌آوری نظام مالی کشور را حتی در سناریوهای شدید بحرانی تقویت خواهد کرد.

- اتصال فروشگاه‌های زنجیره‌ای منتخب به شبکه پرداخت محلی (درون استانی) برای ادامه خرید با کارت‌خوان‌های دارای باتری پشتیبان و ارتباط سامانه جهانی ارتباطات سیار.
 - در زمان وقوع جنگ یا حملات سایبری گسترده، قطع ارتباط با شبکه‌های ملی یا اینترنت بین استانی می‌تواند جریان خرید و فروش در فروشگاه‌های بزرگ را مختل کرده و زنجیره تأمین کالاهای اساسی را دچار وقفه جدی سازد. به منظور مقابله با این تهدید، پیشنهاد می‌شود که فروشگاه‌های زنجیره‌ای منتخب به شبکه‌های پرداخت محلی و درون استانی متصل شوند تا بتوانند حتی در صورت قطع ارتباط سراسری، عملیات پرداخت و خدمت‌رسانی را به صورت منطقه‌ای ادامه دهند.
 - اجرای این راهکار نیازمند تجهیز فروشگاه‌ها به کارت‌خوان‌های دارای باتری پشتیبان و ارتباط مستقل از طریق شبکه سامانه جهانی ارتباطات سیار است، به گونه‌ای که دستگاه‌ها قادر باشند بدون اتصال به شبکه مرکزی، تراکنش‌ها را در محدوده شبکه داخلی استان پردازش کرده و اطلاعات مربوط را پس از بازیابی ارتباط، با شبکه ملی همگام‌سازی کنند. این ساختار نه تنها امکان دسترسی مداوم مردم به کالاهای ضروری در شرایط بحرانی را فراهم می‌سازد، بلکه با کاهش وابستگی به زیرساخت‌های متمرکز و شکننده، تاب‌آوری عملیاتی زنجیره خرده‌فروشی کشور را به طور چشم‌گیری افزایش می‌دهد.
- تخصیص یک کیف پول دیجیتال اختصاصی برای هر سرپرست خانوار جهت اعطای اعتبار به خانوارها در مدت زمان جنگ.

- در زمان جنگ، مدیریت دقیق، سریع و شفاف حمایت‌های مالی و اعتباری به خانوارها، نیازمند ابزارهایی فناورانه و قابل اعتماد است. یکی از مؤثرترین راهکارها در این زمینه، تخصیص یک کیف پول دیجیتال اختصاصی به هر سرپرست خانوار است که به عنوان درگاه اصلی دریافت و مصرف اعتبار در شرایط بحران عمل کند.
- این کیف پول‌ها می‌توانند به صورت متمرکز یا منطقه‌ای، در اختیار خانوارها قرار گیرند و اعتبار تخصیصی از سوی دولت، نهادهای حمایتی یا منابع عمومی به صورت مستقیم به آن‌ها واریز شود. چنین نظامی امکان تخصیص اعتبار هدفمند برای خرید کالاهای اساسی، خدمات درمانی، یا پوشش هزینه‌های اضطراری را فراهم می‌کند و به دلیل قابلیت ردگیری تراکنش‌ها، شفافیت در نحوه مصرف منابع عمومی را تضمین می‌نماید. افزون بر این، زیرساخت کیف پول خانوار، قابلیت اتصال به شبکه فروشگاهی، سامانه‌های بیمه و خدمات درمانی را نیز خواهد داشت و می‌تواند بستری برای اجرای سیاست‌های جبرانی چندمنظوره در طول دوره جنگ و پس‌از آن فراهم آورد. این اقدام، هم ابزاری برای عدالت اجتماعی و هم ابزاری برای کارآمدی در تخصیص منابع خواهد بود.
- تقویت و ارائه زیرساخت ارائه ارز دیجیتال ملی (رمزریال) برای پرداخت در مناطق بدون نقدینگی، به صورت توزیع کوپن دیجیتال
- در زمان جنگ یا بحران‌های گسترده، یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، فقدان نقدینگی و اختلال در دسترسی به پول فیزیکی یا شبکه بانکی در مناطق آسیب‌دیده است. برای

مقابله با این مشکل، تقویت و عملیاتی‌سازی زیرساخت ارز دیجیتال ملی (رمزریال) به‌ویژه برای پرداخت در مناطق بدون نقدینگی، یک راهبرد اساسی محسوب می‌شود.

■ در این الگو، رمزریال می‌تواند به‌صورت کوپن دیجیتال هدفمند میان خانوارها، کسب‌وکارهای خرد، و شبکه‌های تأمین توزیع شود تا به جای پول نقد، امکان خرید کالاهای اساسی یا دریافت خدمات ضروری را فراهم آورد. این کوپن‌ها از طریق کیف پول‌های دیجیتال اختصاصی قابل استفاده هستند و به دلیل قابل ردیابی بودن، امکان نظارت دقیق بر مصرف منابع و جلوگیری از انحراف یا دلالتی را به دولت و نهادهای پشتیبان می‌دهند. استفاده از رمزریال در این قالب، نه تنها به توزیع سریع و امن یارانه‌ها و کمک‌های جنگی کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به‌عنوان یک آزمون میدانی برای گسترش استفاده ملی از ارز دیجیتال در آینده نیز عمل کند و زیرساخت پولی کشور را وارد عصر جدیدی از هوشمندی و تاب‌آوری نماید.

● توسعه کیف پول مبتنی بر رمزینه پاسخ سریع^۱ آفلاین کیف پول‌هایی که بدون اتصال اینترنت، از

طریق ارتباط حوزه نزدیک^۲ یا رمزینه پاسخ سریع، تراکنش انجام دهند

■ در شرایط بحرانی که زیرساخت‌های ارتباطی دچار اختلال گسترده می‌شوند، نیاز به

راهکارهای پرداخت بدون وابستگی به اینترنت اهمیت حیاتی پیدا می‌کند. یکی از

مؤثرترین پاسخ‌ها به این نیاز، توسعه کیف پول‌های دیجیتال آفلاین مبتنی بر رمزینه پاسخ

1. QR Code

2. Near Field Communication - NFC

سریع یا فناوری ارتباط حوزه نزدیک است؛ ابزارهایی که به کاربران امکان می‌دهند تراکنش‌های مالی را بدون اتصال اینترنتی و با استفاده از اسکن کدهای دو بُعدی یا تبادل نزدیک بی‌سیم انجام دهند.

- این نوع کیف پول‌ها با بهره‌گیری از امضای دیجیتال، رمزنگاری امن و ذخیره‌سازی آفلاین موجودی، قادرند پرداخت را به صورت محلی و بلادرنگ بین خریدار و فروشنده انجام دهند، سپس اطلاعات تراکنش را در اولین اتصال به شبکه، با سامانه مرکزی همگام‌سازی کنند. چنین قابلیتی در فروشگاه‌ها، داروخانه‌ها، نانواپی‌ها یا حتی میان شهروندان برای انتقال‌های خرد مالی، بسیار ارزشمند خواهد بود. توسعه این کیف پول‌ها نه تنها موجب پایداری جریان تراکنش‌ها در زمان قطعی ارتباطات می‌شود، بلکه با کاهش فشار بر شبکه‌های مرکزی در شرایط بحرانی، به تاب‌آوری کلی نظام پرداخت کشور کمک شایانی می‌کند.
- برنامه کاربردی پایانه فروش^۱ اضطراری، برنامه کاربردی ویژه نصب شده روی گوشی‌های نیروهای امدادی و فروشندگان منتخب، با قابلیت ثبت تراکنش و همگام‌سازی پس از اتصال.
- در زمان بحران‌هایی مانند جنگ، بسیاری از مناطق کشور ممکن است برای مدت طولانی از دسترسی به شبکه‌های پرداخت و سامانه‌های بانکی محروم شوند. در چنین شرایطی، حفظ امکان خرید و فروش برای کالاهای ضروری نیازمند ابزارهایی جایگزین و انعطاف‌پذیر است. یکی از راهکارهای عملی و کم‌هزینه در این زمینه، توسعه برنامه کاربردی پایانه فروش

1. Point of sale - POS

اضطراری است؛ برنامه‌ای سبک و ایمن که روی گوشی‌های نیروهای امدادی و فروشندگان منتخب نصب می‌شود و قابلیت ثبت تراکنش‌های مالی به صورت آفلاین را داراست. ■ این برنامه کاربردی می‌تواند با استفاده از فناوری‌هایی مانند رمزیننه پاسخ سریع، بلوتوث یا ارتباط حوزه نزدیک، پرداخت‌های خرد را در غیاب اینترنت ثبت کند و پس از اتصال مجدد به شبکه، تمامی تراکنش‌ها را با سرور مرکزی همگام‌سازی نماید. چنین ابزاری به نیروهای امدادی اجازه می‌دهد تا در مناطق بحران‌زده، کالا و خدمات ضروری را به صورت کنترل شده در اختیار مردم قرار دهند و درعین حال، شفافیت و قابلیت پیگیری مالی نیز حفظ شود. این راهکار با کمترین زیرساخت، می‌تواند به تداوم فعالیت فروشگاه‌های محلی، توزیع منابع یارانه‌ای و حفظ ثبات روانی مردم در زمان قطع ارتباطات کمک شایانی کند.

۲-۳. ارائه پوشش‌های بیمه‌ای در زمان بحران و جنگ

در حوزه پوشش‌های بیمه‌ای در زمان بحران و جنگ، هدف آن است که دولت از طریق تسهیل‌گری مقرراتی و نهادی، شرایط لازم را برای ایفای نقش فعال‌تر شرکت‌های فناور بیمه‌ای (اینشورتک) در مواجهه با بحران‌های جنگی یا اقتصادی فراهم آورد. در چارچوب وضعیت استثنایی مالی، امکان ارائه مشوق‌ها، اصلاح موقت برخی الزامات قانونی و تدوین چارچوب جدید قانونی، می‌تواند مسیر فعالیت اینشورتک‌ها را برای ارائه خدمات بیمه‌ای سریع، ساده و متناسب با شرایط اضطراری هموار سازد. تمرکز این حوزه بر افزایش ظرفیت بیمه‌گری بخش خصوصی در پاسخ به ریسک‌های ناشی از بحران است. این اقدام نه تنها به جبران سریع‌تر خسارات کمک می‌کند، بلکه موجب تقویت حس

اعتماد عمومی، کاهش فشار بر منابع بودجه‌ای دولت و ارتقای تاب‌آوری کل نظام اقتصادی می‌شود. برخی از راهکارهای این حوزه عبارت‌اند از:

- تخصیص یارانه توسط دولت به اینشورتک‌ها برای ارائه خدمات؛ به‌ویژه برای اقشار کم‌درآمد یا مناطق جنگ‌زده جهت پوشش بخشی از هزینه‌های حق بیمه.

- در زمان جنگ، اقشار کم‌درآمد و ساکنان مناطق آسیب‌دیده بیش از سایر گروه‌ها در معرض تهدیدهای اقتصادی و معیشتی قرار دارند، اما توان پرداخت حق بیمه برای محافظت از خود و خانوارشان را ندارند. از این رو، پیشنهاد می‌شود دولت با تخصیص یارانه مستقیم به اینشورتک‌ها، زمینه توسعه و گسترش بیمه‌های خرد حمایتی را فراهم سازد. این یارانه‌ها می‌توانند بخشی از هزینه‌های حق بیمه را برای خانوارهای هدف پوشش دهند تا امکان بهره‌مندی آنان از خدمات بیمه‌ای در زمینه‌هایی چون سلامت، حوادث، از کارافتادگی یا خسارت‌های دارایی فراهم شود.

- اینشورتک‌ها، به دلیل ساختار دیجیتال و چابک خود، قادرند با کمترین هزینه، بیمه‌نامه‌های ساده، سریع و متناسب با شرایط جنگی را صادر کنند و از طریق کیف پول‌های دیجیتال یا پلتفرم‌های موبایلی، فرآیند ثبت نام و پرداخت را برای مردم آسان نمایند. تخصیص یارانه دولتی به این پلتفرم‌ها نه تنها موجب افزایش ضریب نفوذ بیمه در اقشار آسیب‌پذیر می‌شود، بلکه فشار مالی را از دوش دولت در مرحله جبران خسارت‌ها کاهش داده و نظام اقتصادی کشور را در برابر شوک‌های ثانویه مقاوم‌تر می‌سازد.

- طراحی چارچوب قانونی برای میکرو بیمه‌های کوچک (نظیر کسب‌وکار، خودرو، زنان) و مقطعی ارائه شده توسط اینشورتک‌ها با ریسک جنگ توسط بیمه مرکزی.
- در شرایط جنگی، بسیاری از پوشش‌های بیمه‌ای موجود، به‌ویژه در قالب‌های سنتی، توان پاسخگویی به نیازهای سریع، کوتاه‌مدت و خاص اقسام مختلف جامعه را ندارند. در مقابل، اینشورتک‌ها قادرند خدمات بیمه‌ای مقطعی، ارزان و قابل سفارشی‌سازی ارائه دهند که به‌طور خاص برای بحران‌ها طراحی شده‌اند. با این حال، فقدان چارچوب قانونی مشخص برای بیمه‌های خرد ویژه بحران، مانعی جدی برای فعالیت گسترده و رسمی اینشورتک‌ها محسوب می‌شود.
- از این رو، ضروری است که بیمه مرکزی با طراحی چارچوب حقوقی و نظارتی ویژه، امکان فعالیت رسمی اینشورتک‌ها را در زمینه ارائه بیمه‌های خرد کوتاه‌مدت و هدفمند فراهم آورد. این بیمه‌ها می‌توانند گروه‌هایی نظیر کسب‌وکارهای کوچک، رانندگان، زنان سرپرست خانوار یا اقسام آسیب‌پذیر را در برابر پیامدهای جنگی مانند آسیب به خودرو، تعطیلی محل کسب، یا هزینه‌های درمانی تحت پوشش قرار دهند. ایجاد چنین چارچوبی ضمن حمایت از نوآوری در صنعت بیمه، زمینه‌ساز افزایش تاب‌آوری اجتماعی، کاهش فشار بر منابع عمومی و مشارکت فعال بخش خصوصی در مدیریت بحران خواهد بود.
- طراحی فرایند و سازوکارهای ارزیابی خسارت و پرداخت فوری و کوتاه‌مدت مخصوص خودروها و تجهیزات کسب‌وکارهای آسیب‌دیده در طول جنگ.

■ در جریان جنگ، تأخیر در ارزیابی خسارت و پرداخت غرامت به صاحبان کسب و کارها یا مالکان وسایل نقلیه می‌تواند به تعطیلی زنجیره‌ای مشاغل، کاهش دسترسی به خدمات و بروز نارضایتی‌های اجتماعی منجر شود. برای جلوگیری از این پیامدها، لازم است سازوکارهای ویژه و تسهیل شده‌ای برای ارزیابی سریع و پرداخت فوری خسارت‌ها طراحی و عملیاتی شود؛ سازوکاری که با شرایط اضطراری و نیاز به سرعت در هماهنگی کامل باشد.

■ این راهکار به ویژه باید متمرکز بر خودروهای شخصی، تاکسی‌ها، خودروهای امدادی، و تجهیزات کسب و کارهای خرد و متوسط باشد که آسیب مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از جنگ را تجربه کرده‌اند. استفاده از ظرفیت اینشورتک‌ها برای جمع‌آوری داده‌های اولیه، تصویربرداری سریع، ثبت مکان و زمان حادثه، و تحلیل خودکار سطح خسارت می‌تواند روند رسیدگی را به شدت کوتاه کرده و زمینه پرداخت فوری و بدون تشریفات سنتی را فراهم آورد. اجرای چنین فرآیندی، ضمن کاهش هزینه‌های عملیاتی دولت و شرکت‌های بیمه، به حفظ پویایی اقتصادی محلی در مناطق آسیب‌دیده کمک کرده و اعتماد عمومی به کارآمدی نظام بیمه‌ای در زمان بحران را افزایش خواهد داد.

● تسهیل تعامل و دسترسی اینشورتک‌ها به داده‌های استفاده از تصاویر ماهواره‌ای، پهپادها یا سازمان‌هایی مانند آتش‌نشانی، شهرداری، فراجا، اورژانس، هلال احمر و... از طریق واسط برنامه‌نویسی کاربردی امن جهت برآورد خسارت و پرداخت در اسرع وقت با در نظر گرفتن ملاحظات امنیتی.

■ ارزیابی سریع، دقیق و قابل اعتماد خسارات در زمان جنگ نیازمند دسترسی به داده‌های میدانی به‌روز و معتبر است؛ داده‌هایی که معمولاً در اختیار نهادهای عملیاتی و امدادی مانند آتش‌نشانی، شهرداری، فراجا، اورژانس و هلال احمر قرار دارند. از این رو، پیشنهاد می‌شود با طراحی یک چارچوب امن و کنترل‌شده، دسترسی اینشورتک‌ها به این داده‌ها از طریق واسط‌های برنامه‌نویسی کاربردی استاندارد فراهم گردد تا فرآیند برآورد خسارت و پرداخت غرامت به‌صورت سریع و غیرحضوری امکان‌پذیر شود.

■ داده‌هایی مانند تصاویر ماهواره‌ای، ویدئوهای پهپادی، گزارش‌های میدانی و نقشه‌های بحران می‌توانند به پلتفرم‌های بیمه فناوری کمک کنند تا بدون نیاز به اعزام کارشناس حضوری، میزان خسارت واردشده به اموال، زیرساخت‌ها یا خودروها را تخمین زده و در کمترین زمان ممکن به جبران خسارت پردازند. بدیهی است این دسترسی باید با رعایت ملاحظات امنیتی، محرمانگی و اولویت‌بندی مناطق پرخطر انجام گیرد و تنها به اینشورتک‌های دارای مجوز و در قالب پروتکل‌های امن اعطا شود. این اقدام، ضمن تسریع فرآیندهای بیمه‌ای، به یکپارچگی اطلاعات بحران، کاهش فساد، و افزایش بهره‌وری نظام بیمه‌ای کشور در زمان جنگ منجر خواهد شد.

● کمک به ایجاد کمپین‌های آگاه‌سازی از مزایا، نحوه ثبت‌نام و دریافت خسارت بیمه‌های خرد ارائه‌شده توسط اینشورتک‌ها در صداوسیما.

■ موفقیت طرح‌های بیمه‌ای در شرایط بحران، تنها به توسعه فنی و زیرساختی آن‌ها محدود نمی‌شود، بلکه مستلزم آگاهی عمومی، اعتماد مردمی و دسترسی آسان به اطلاعات کاربردی

نیز هست. از این رو، پیشنهاد می‌شود دولت و نهادهای متولی، با همکاری رسانه ملی و پلتفرم‌های اطلاع‌رسانی عمومی، در راستای ایجاد کمپین‌های گسترده آگاه‌سازی درباره بیمه‌نامه‌های خرد ارائه شده توسط اینشورتک‌ها اقدام کنند.

این کمپین‌ها باید به ویژه در مناطق جنگ زده، حاشیه نشین یا کم‌برخوردار اجرا شوند و شامل آموزش مزایای بیمه‌نامه‌های خرد، نحوه ثبت نام آسان، مدارک مورد نیاز و مراحل دریافت خسارت باشند. استفاده از زبان ساده، رسانه تصویری و داستان محور و معرفی نمونه‌های موفق، می‌تواند اعتماد عمومی به این ابزارهای نوین را افزایش داده و ضریب نفوذ بیمه را در میان گروه‌های پرریسک گسترش دهد. چنین اقداماتی ضمن ارتقای تاب‌آوری اجتماعی و اقتصادی خانوارها، به اینشورتک‌ها نیز کمک می‌کند تا بازار هدف خود را بهتر شناسایی کرده و نقش مؤثرتری در مدیریت ریسک بحران ایفا کنند.

۳. خدمات قابل ارائه فین‌تک‌ها به کسب‌وکارها در شرایط جنگی

در دوران جنگ و شرایط بحرانی، کسب‌وکارها به ویژه واحدهای کوچک و متوسط^۱، اصناف محلی و زنجیره‌های خرد تأمین، در معرض تهدیدهای مستقیم مالی، عملیاتی و فیزیکی قرار می‌گیرند. از جمله این تهدیدها می‌توان به کاهش فروش، آسیب زیرساختی، وقفه در فعالیت، از دست رفتن سرمایه در گردش و ناتوانی در تأمین هزینه‌های جاری اشاره کرد. ضعف در پشتیبانی فوری از این کسب‌وکارها، می‌تواند به تعطیلی گسترده، افزایش بیکاری و اختلال در توزیع کالاهای ضروری منجر شود. در این

1. Small and medium size enterprises - SMEs

بستر، فین تک‌ها با تکیه بر زیرساخت‌های دیجیتال، مدل‌های اعتبارسنجی داده‌محور و ابزارهای بیمه‌ای نوآورانه، ظرفیت آن را دارند که به واسطه‌ای توانمند برای حمایت سریع، هدفمند و منعطف از بنگاه‌های اقتصادی تبدیل شوند. آن‌ها می‌توانند به تأمین مالی اضطراری کسب‌وکارها، مدیریت هوشمند ریسک عملیاتی و حتی بازطراحی ساختارهای اجاره‌ای و قراردادی کمک کنند. به عبارتی فین تک‌ها ابزارهایی برای حفظ تحرک اقتصادی کشور، جلوگیری از رکود منطقه‌ای و تقویت تاب‌آوری جامعه در برابر شوک‌های جنگی هستند. به همین دلیل فین تک‌ها با سرعتی بالاتر از نهادهای سنتی، می‌توانند از تعطیلی زود هنگام مشاغل، اخراج کارکنان و قطع زنجیره تأمین کالاهای اساسی جلوگیری کنند. بر این اساس در فصل خدمات قابل ارائه فین تک‌ها به کسب‌وکارها در دو بخش ابتدا تأمین مالی و سپس ثبات و مدیریت ریسک کسب‌وکارها راهکارهایی ارائه گردیده شده است.

۳-۱. خدمات فناورانه برای تأمین مالی کسب‌وکارها در دوره جنگ

با توجه به کاهش جریان نقدینگی در کسب‌وکارها در دوران جنگ، شاهد کاهش فروش، آسیب به زیرساخت‌ها و محدودیت دسترسی به منابع مالی خواهیم بود. در این راستا به احتمال بالایی بسیاری از واحدهای اقتصادی نتوانند فعالیت خود را ادامه دهند. در این شرایط، بازیگران سنتی نظام مالی، به دلیل ساختارهای کند، بوروکراتیک و منابع محدود، از توان پاسخ‌گویی فوری بازمی‌مانند. در مقابل، فین تک‌ها با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، قابلیت تحلیل لحظه‌ای داده‌ها، اعتبارسنجی سریع و طراحی مدل‌های تأمین مالی انعطاف‌پذیر را دارند. این ظرفیت‌ها به آن‌ها امکان می‌دهد تا منابع مالی را

در شرایط اضطراری با سرعت، دقت و هدمندی بیشتری به بخش‌های نیازمند اقتصادی هدایت کنند. در این راستا برخی از راهکارها در زمینه‌ی تأمین مالی کسب‌وکار توسط فین‌تک‌ها به شرح ذیل است:

● استفاده از افزایش سقف مجاز تأمین مالی جمعی با تأکید بیشتر بر مدل اهدا برای پروژه‌های

زیرساختی یا امدادی جنگی (ساخت کلینیک سیار، پمپ بنزین اضطراری، آب‌رسانی).

■ در شرایط بحرانی مانند جنگ، بسیاری از پروژه‌های زیرساختی و امدادی فوری نظیر

ساخت کلینیک‌های سیار، راه‌اندازی پمپ بنزین‌های اضطراری یا ایجاد شبکه‌های

آب‌رسانی به مناطق آسیب‌دیده، نیازمند منابع مالی سریع و انعطاف‌پذیر هستند؛ منابعی که

معمولاً در چرخه رسمی بودجه‌ریزی یا تسهیلات دولتی به‌سختی و با تأخیر تأمین می‌شوند.

در این راستا، استفاده از سقف‌های بالاتر تأمین مالی جمعی^۱ با تأکید بر مدل اهدا^۲ می‌تواند

ابزاری کارآمد برای فعال‌سازی ظرفیت مردمی در حمایت از پروژه‌های حیاتی جنگی باشد.

■ فین‌تک‌ها و پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی، با توانایی جذب مشارکت‌های خرد از عموم

مردم و ایرانیان خارج از کشور، می‌توانند فرآیند جمع‌آوری منابع برای این پروژه‌ها را تسریع

کرده و در قالبی شفاف، قابل پیگیری و مبتنی بر اعتماد عمومی اجرا کنند. اصلاح موقت

مقررات برای افزایش سقف مجاز این نوع تأمین مالی و حذف برخی محدودیت‌های

اجرایی در زمان جنگ، به این پلتفرم‌ها امکان می‌دهد که در قالب شبکه‌ای از سرمایه

اجتماعی، خلأهای فوری مالی در پروژه‌های امدادی و زیرساختی را پر کنند.

1. Crowdfunding
2. Donation-based

- ارائه وام فوری در بسترهای دیجیتال با در نظر گرفتن عملکرد اعتباری به مغازه‌داران خرده‌فروش کالاهای اساسی.
- در شرایط بحرانی ناشی از جنگ، تداوم فعالیت نانویی‌ها و فروشگاه‌های خرده‌فروشی کالاهای اساسی، نقشی حیاتی در حفظ امنیت غذایی و آرامش روانی جامعه دارد. با این حال، بسیاری از این کسب‌وکارهای کوچک به دلیل اختلال در زنجیره تأمین، کاهش نقدینگی یا آسیب فیزیکی، در معرض توقف فعالیت قرار می‌گیرند. برای پشتیبانی فوری از این واحدها، پیشنهاد می‌شود فین‌تک‌ها با استفاده از داده‌های تراکنشی موجود، اقدام به ارائه وام‌های دیجیتال فوری مبتنی بر عملکرد اعتباری واقعی کنند. در این مدل، تعداد و حجم تراکنش‌های ثبت شده از طریق کارت‌خوان در ماه‌های منتهی به شروع جنگ (برگرفته از داده‌های شرکت شاپرک) به عنوان شاخص اصلی اعتبارسنجی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش، به جای تکیه بر مدارک سنتی یا تضامین پرهزینه، شاخصی عملیاتی، عینی و در دسترس را برای سنجش ظرفیت بازپرداخت کسب‌وکار فراهم می‌کند.
- فین‌تک‌ها می‌توانند با اتصال به داده‌های شاپرک و طراحی موتورهای اعتبارسنجی سریع، فرآیند صدور وام را در مدت کوتاهی انجام دهند و بدون مراجعه حضوری یا مدارک پیچیده، اعتبار لازم را در اختیار نانویی‌ها و خرده‌فروشان قرار دهند. این راهکار، به‌ویژه در روزهای ابتدایی جنگ، مانع از تعطیلی زنجیره توزیع کالاهای ضروری شده و نقش مهمی در ثبات اجتماعی و اقتصادی ایفا خواهد کرد.

● ارائه بسترهای تأمین مالی غیرمتمرکز بلاکچینی با مدل توکن‌سازی کردن دارایی‌ها برای تأمین مالی شرکت‌های بزرگ تولیدی همراه به ارائه تضامین به سرمایه‌گذاران.

■ در شرایطی که شبکه بانکی کشور به دلیل جنگ یا تحریم با محدودیت منابع، اختلال عملیاتی یا کمندی در تأمین مالی مواجه است، شرکت‌های بزرگ تولیدی برای حفظ فعالیت، افزایش تولید کالاهای استراتژیک و پاسخ به نیاز بازار، نیازمند راهکارهای تأمین مالی جایگزین، سریع و ایمن هستند. یکی از ابزارهای نوآورانه در این زمینه، تأمین مالی غیرمتمرکز مبتنی بر توکن‌سازی دارایی‌ها^۱ است.

■ در این مدل، فین‌تک‌ها می‌توانند با استفاده از زیرساخت‌های بلاکچینی، دارایی‌های واقعی مانند خطوط تولید، انبار کالا، سفارش‌های قطعی یا حتی مطالبات قابل وصول شرکت‌ها را در قالب توکن‌های دیجیتال شفاف، قابل ردیابی و تقسیم‌پذیر، عرضه کنند. سرمایه‌گذاران خرد و کلان می‌توانند این توکن‌ها را خریداری کرده و در تأمین مالی شرکت‌های تولیدی مشارکت نمایند. برای افزایش اعتماد و کاهش ریسک، این فرآیند می‌تواند با ارائه تضامین دیجیتال، قراردادهای هوشمند و بیمه نکول سرمایه‌گذاری همراه باشد.

■ استفاده از چنین بستری، نه تنها باعث تنوع بخشی به منابع مالی شرکت‌ها می‌شود، بلکه با شفاف‌سازی جریان سرمایه، کاهش هزینه‌های واسطه‌گری و ارتقای اعتماد عمومی، به افزایش تولید، حفظ اشتغال و تقویت اقتصاد در دوران جنگ کمک می‌کند. این مدل

1. Decentralize Finance
2. Asset Tokenization

همچنین قابلیت مقیاس‌پذیری بالایی دارد و می‌تواند به الگویی پایدار برای تأمین مالی بخش تولید در دوران بحران و حتی پس‌از آن تبدیل شود.

۲-۳. خدمات فین‌تک‌ها برای کمک به ثبات و مدیریت ریسک کسب‌وکارها در شرایط جنگی

جنگ و بحران‌های ناشی از آن نه تنها بر جریان مالی بلکه بر پایداری عملیاتی کسب‌وکارها نیز تأثیر مستقیم دارد. تهدیدهایی مانند آسیب فیزیکی به تجهیزات، وقفه در فعالیت، افزایش ریسک نکول یا ناتوانی در پرداخت اجاره، موجب ناپایداری شدید در فعالیت اقتصادی واحدهای کوچک و متوسط می‌شود. در این فضا، فین‌تک‌ها می‌توانند با ارائه راهکارهای فناورانه در حوزه بیمه، قراردادهای منعطف و مدیریت ریسک دیجیتال، نقش مؤثری در حفظ تداوم فعالیت کسب‌وکارها ایفا کنند. رویکرد فین‌تکی به جای تمرکز صرف بر جبران خسارت، بر پیشگیری هوشمندانه، تنظیم روابط مالی منصفانه و ایجاد ابزارهای حمایتی چابک استوار است. در این راستا برخی از راهکارهای ثبات و مدیریت ریسک کسب‌وکارها به شرح ذیل است:

- ارائه بیمه‌نامه‌های خرد آتش‌سوزی، بیمه وقفه در فعالیت، تعطیلی موقت، قطع شبکه، یا آسیب فیزیکی به تجهیزات^۱ از طریق اینشورتک‌ها برای کسب‌وکارهای محلی در معرض حملات.
- در شرایط جنگی، کسب‌وکارهای محلی به‌ویژه خرده‌فروشی‌ها، کارگاه‌ها و واحدهای خدماتی در معرض طیفی از ریسک‌های شدید قرار دارند؛ از جمله آتش‌سوزی ناشی از حملات، آسیب فیزیکی به تجهیزات، اختلال در زیرساخت‌های ارتباطی و قطع خدمات

1. Business Interruption

بانکی یا پرداخت. این وقفه‌ها می‌تواند به تعطیلی موقت یا دائمی فعالیت این واحدها منجر شود و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای در پی داشته باشد. برای مقابله با این تهدیدات، ارائه بیمه‌نامه‌های خرد تخصصی کسب‌وکار از طریق اینشورتک‌ها، یک راهکار مؤثر و فوری است.

این بیمه‌نامه‌های خرد می‌توانند با پوشش‌هایی مانند آتش‌سوزی، قطع شبکه، وقفه در فعالیت یا تخریب تجهیزات، زیان وارده به کسب‌وکارها را به صورت هدفمند و با فرآیند ساده جبران کنند. از آنجا که اینشورتک‌ها مبتنی بر فناوری عمل می‌کنند، قادرند با استفاده از داده‌های ثبت شده در پلتفرم‌های پرداخت، موقعیت جغرافیایی کسب‌وکار و اطلاعات تراکنش، ارزیابی خسارت و پرداخت غرامت را به صورت دیجیتال و سریع انجام دهند. این راهکار با ایجاد یک سپر حفاظتی مالی برای کسب‌وکارهای محلی، علاوه بر حفظ اشتغال و عرضه کالاهای ضروری، از بروز دومینوی تعطیلی در زنجیره تأمین و توزیع نیز جلوگیری می‌کند و نقش مهمی در پایداری اقتصادی در شرایط جنگ ایفا خواهد کرد.

● ارائه مدل شراکت در درآمد^۱ به جای اجاره ثابت در پلتفرم‌های فناوری املاک (پراپتک)^۲.

■ در شرایط بحرانی ناشی از جنگ، بسیاری از کسب‌وکارهای خرد و متوسط به دلیل کاهش تقاضا، محدودیت در عرضه کالا، یا آسیب به زیرساخت‌ها، دچار نوسان شدید درآمدی می‌شوند. در چنین شرایطی، پرداخت اجاره‌های ثابت و سنگین می‌تواند فشار

1. Revenue Sharing Lease
2. Proptech

مالی مضاعفی به آن‌ها وارد کرده و منجر به تعطیلی زودهنگام فعالیت شود. برای افزایش انعطاف‌پذیری و کاهش ریسک اجاره‌نشینی در دوران بحران، پیشنهاد می‌شود از طریق استارت‌آپ‌های فین‌تک‌های حوزه املاک^۱، مدل‌های نوینی چون شراکت در درآمد جایگزین اجاره‌های سنتی شود.

■ در این مدل، مالک و مستأجر به جای نرخ اجاره ثابت، به صورت درصدی در درآمد واقعی کسب‌وکار شریک می‌شوند. این سازوکار نه تنها بار مالی مستأجر را در دوره‌های افت فروش کاهش می‌دهد، بلکه مالک را نیز به پایداری و موفقیت کسب‌وکار مستأجر علاقه‌مند و شریک می‌کند. اجرای این مدل می‌تواند از طریق پلتفرم‌های مدیریت قرارداد دیجیتال املاک انجام شود، به گونه‌ای که مفاد قرارداد، تبادل داده‌های مالی و گزارش‌گیری درآمدها به صورت خودکار، شفاف و قابل ردیابی انجام گیرد. این نوع قراردادها به ویژه برای کسب‌وکارهای تازه‌کار، فروشگاه‌های مناطق آسیب‌دیده یا واحدهایی که تحت تأثیر مستقیم جنگ هستند، یک فرصت واقعی برای ادامه فعالیت و بازیابی اقتصادی فراهم می‌کند و موجب پایداری زیست‌بوم کسب‌وکار شهری در شرایط بی‌ثبات می‌شود.

۴. خدمات قابل ارائه فین‌تک‌ها به خانوارها

در شرایط جنگ و بحران‌های فراگیر، خانوارها به عنوان کوچک‌ترین واحدهای اجتماعی، بیشترین فشار معیشتی، اقتصادی و روانی را متحمل می‌شوند. از دست رفتن سرپرست، تخریب محل زندگی،

1. PropTech

ناتوانی در تأمین مایحتاج ضروری، اختلال در دسترسی به خدمات درمانی یا بانکی و افزایش ناگهانی هزینه‌ها، وضعیت خانوارها را در معرض فروپاشی اقتصادی و اجتماعی قرار می‌دهد. نهادهای سنتی حمایتی به دلیل حجم بالای تقاضا، کمبود منابع و محدودیت‌های اجرایی، غالباً نمی‌توانند به موقع پاسخ‌گو باشند یا کمک‌ها را به‌طور دقیق به دست نیازمندان واقعی برسانند. در این میان، فین‌تک‌ها با تکیه بر زیرساخت‌های دیجیتال، توانمندی در اعتبارسنجی داده‌محور و دسترسی گسترده به کاربران، می‌توانند نقش حیاتی در ارائه فوری، هدفمند و شفاف خدمات حمایتی به خانوارها ایفا کنند. این بازیگران فناورانه با استفاده از کیف پول‌های دیجیتال، سامانه‌های ثبت نام هوشمند، اعتبارهای غیرنقدی و خدمات بیمه‌ای ساده و سریع، قادرند بخشی از بار حمایتی دولت را در شرایط جنگی به دوش کشند و از تعمیق بحران معیشتی جلوگیری کنند.

اهمیت این بخش در آن است که تاب‌آوری اقتصادی و روانی جامعه از درون خانوارها آغاز می‌شود. زمانی که خانوارها بتوانند در کوتاه‌ترین زمان ممکن به حداقل‌های ضروری معیشت، درمان، مسکن و حمایت مالی دست یابند، جامعه به‌طور کلی از ناآرامی، مهاجرت اجباری، خشونت یا فرسایش اعتماد عمومی در امان خواهد بود. فین‌تک‌ها با سرعت، دقت و انعطاف بالا، امکان تحقق این هدف را فراهم می‌سازند. بر این اساس، در فصل خدمات قابل ارائه فین‌تک‌ها به خانوارها، راهکارهایی در دو محور اصلی ارائه اعتبار به خانوارها و مدیریت ریسک خانوارها تدوین شده است. این راهکارها تلاش می‌کنند تا با استفاده از ابزارهای فناورانه، از بحران‌های لحظه‌ای پیشگیری کرده و پایه‌های بازسازی اقتصادی خانوارها را در شرایط جنگی تقویت نمایند.

۴-۱. ارائه اعتبار هوشمند به خانوارها

با توجه به بروز نارضایتی‌های اجتماعی، مهاجرت اجباری و افزایش آسیب‌های ثانویه در شرایط جنگی، در چنین وضعیتی، تأمین سریع، هدفمند و هوشمند اعتبار برای خانوارهای آسیب‌دیده، ضرورتی حیاتی است. فین‌تک‌ها با در اختیار داشتن زیرساخت‌های دیجیتال، قابلیت اعتبارسنجی مبتنی بر داده، توزیع مستقیم و بدون واسطه منابع، و اتصال به کیف پول‌های دیجیتال، می‌توانند نقشی کلیدی در ارائه این اعتبار ایفا کنند. آن‌ها قادرند با سرعت بالا و دقت بیشتر نسبت به نهادهای سنتی، منابع را به گروه‌های نیازمند هدایت کرده و از طریق ابزارهای نوین مالی، دسترسی اقشار ضعیف را به حمایت‌های فوری تسهیل نمایند. این اقدامات، نه تنها مانع از فروپاشی اقتصادی خانوارها می‌شود، بلکه انسجام اجتماعی و امنیت روانی در شرایط بحران را نیز حفظ می‌کند. برخی از راهکارهای این حوزه عبارت‌اند از:

- پرداخت وام بدون ضامن از طریق لندتک‌ها تا سقف ۱۰ میلیون تومان با بازپرداخت ۱۰ ماهه برای خانوارهای دهک ۱ تا ۳ دارای سرپرست از دست داده یا خانه آسیب‌دیده.
- در شرایط جنگی که بسیاری از خانوارها به صورت مستقیم دچار آسیب‌های جانی و مالی می‌شوند مانند از دست دادن سرپرست خانوار یا تخریب منزل مسکونی نیاز فوری به منابع مالی برای تأمین هزینه‌های اولیه زندگی، درمان، اسکان موقت و بازسازی دارند. در چنین شرایطی، فرآیندهای سنتی اعطای وام بانکی که مبتنی بر تضامین سنگین، ضامن رسمی و اعتبارسنجی زمان‌بر هستند، نمی‌توانند پاسخگوی نیازهای اضطراری اقشار کم‌برخوردار باشند.

■ برای رفع این خلأ، پیشنهاد می‌شود وام‌های بدون ضامن تا سقف ۱۰ میلیون تومان با بازپرداخت ۱۰ ماهه و تنفس ۶ ماهه، از طریق لندتک‌ها به خانوارهای دهک ۱ تا ۳ که آسیب‌دیده محسوب می‌شوند (اعم از فقدان سرپرست یا خسارت به مسکن)، به سرعت و با فرایند ساده اختصاص یابد. لندتک‌ها می‌توانند با استفاده از مدل‌های اعتبارسنجی دیجیتال جایگزین— نظیر سوابق یارانه‌ای، داده‌های ثبت‌احوال، گزارش نهادهای امدادی یا نمره‌های رفتاری در کیف پول‌های دیجیتال تشخیص گروه‌های واجد شرایط را با دقت بالا و در زمان کوتاه انجام دهند. این تسهیلات، علاوه بر تسکین فوری خانوار، زمینه‌ساز بازگشت تدریجی آن‌ها به ثبات اقتصادی و جلوگیری از گسترش فقر در اثر جنگ خواهد بود. استفاده از زیرساخت‌های فناورانه لندتک‌ها نیز موجب شفافیت، سرعت، و هدفمندی در اجرای این سیاست اعتباری خواهد شد.

● ارائه کارت‌های اعتباری مجازی توسط کمیته امداد و همکاری سایر بانک‌ها، با دسترسی در کیف پول‌ها برای زنان سرپرست خانوار.

■ در شرایط بحران و جنگ، زنان سرپرست خانوار از جمله آسیب‌پذیرترین گروه‌های اجتماعی هستند که در بسیاری از موارد مسئول تأمین معاش فرزندان و مدیریت اقتصادی خانوار در غیاب حمایت‌های سنتی هستند. به منظور پشتیبانی مؤثر و حفظ کرامت این گروه، پیشنهاد می‌شود کارت‌های اعتباری مجازی از سوی کمیته امداد و با همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها صادر شود، به گونه‌ای که این کارت‌ها به صورت کاملاً دیجیتال و از طریق کیف پول‌های الکترونیکی در دسترس قرار گیرند. کارت‌های مذکور می‌توانند با اعتبار ماهانه یا مقطعی

- شارژ شوند و صرف خرید کالاهای اساسی، خدمات بهداشتی یا پرداخت هزینه‌های ضروری شوند. اتصال این کارت‌ها به زیرساخت کیف پول‌های دیجیتال فین‌تک‌ها نه تنها استفاده را برای زنان بدون نیاز به مراجعه حضوری ساده‌تر می‌سازد، بلکه امکان کنترل هدفمند مصرف، جلوگیری از سوءاستفاده و رصد اثربخشی حمایت‌ها را نیز فراهم می‌آورد.
- ارائه پلتفرم بلاکچینی برای جذب خمس، زکات و نذر جهت کمک به مردم جنگ‌زده و پشتیبانی لجستیکی از مقاومت غزه یا جنوب لبنان ردیابی شفاف این کمک‌ها با بلاکچین برای جلوگیری از انحراف یا سوءاستفاده با همکاری مراجع عظام تقلید.
- در شرایط جنگی، بخشی از ظرفیت حمایت مالی از مردم آسیب‌دیده و پشتیبانی از جبهه مقاومت می‌تواند از مسیر منابع شرعی و مردمی مانند خمس، زکات، نذر و وقف تأمین شود. با این حال، نگرانی از عدم شفافیت، سوءاستفاده یا انحراف این کمک‌ها، همواره مانعی جدی برای مشارکت گسترده مردمی بوده است. برای رفع این چالش، پیشنهاد می‌شود یک پلتفرم بلاکچینی ویژه^۱ طراحی و راه‌اندازی شود که امکان جذب و تخصیص هوشمند، شفاف و قابل ردیابی کمک‌های شرعی و مردمی را فراهم کند.
- این پلتفرم با مشارکت فین‌تک‌ها، نهادهای امدادی و همکاری مراجع اعظام تقلید می‌تواند سازوکاری را فراهم سازد که از طریق آن افراد با اطمینان، خمس، زکات یا نذر خود را به مقاصد مشخص مانند حمایت از خانوارهای جنگ‌زده، تأمین نیازهای درمانی، یا پشتیبانی لجستیکی از مقاومت در غزه و جنوب لبنان اختصاص دهند. استفاده از فناوری بلاکچین

موجب خواهد شد که تمام مراحل جمع‌آوری، انتقال و مصرف این منابع به صورت شفاف، غیرقابل دستکاری و قابل پیگیری باشد.

● واریز یارانه، کمک‌های جنگی و کوپن به کیف پول‌های دیجیتال ملی و منطقه‌ای برای دریافت دارو و درمان بیماری‌های خاص برای خانوارهای بین دهک ۱ تا ۳.

■ در شرایط بحرانی ناشی از جنگ، خانوارهای کم‌درآمد (به‌ویژه در دهک‌های ۱ تا ۳) بیش از همه در معرض آسیب‌های معیشتی، بهداشتی و دارویی قرار دارند و توان تأمین هزینه‌های درمان یا دسترسی به داروهای خاص را از دست می‌دهند. به منظور پاسخ‌گویی فوری و هدفمند به نیاز این خانوارها، پیشنهاد می‌شود یارانه‌ها، کمک‌های جنگی و کوپن‌های حمایتی از طریق کیف پول‌های دیجیتال ملی و منطقه‌ای در اختیار آن‌ها قرار گیرد.

■ با استفاده از زیرساخت فین‌تک‌ها و پرداخت یارها، می‌توان این حمایت‌ها را در قالب اعتبار غیرنقدی و قابل مصرف در داروخانه‌ها، مراکز درمانی و فروشگاه‌های اقلام بهداشتی اختصاص داد. این مدل علاوه بر سرعت بالا در واریز و تخصیص، امکان ردیابی دقیق محل مصرف، جلوگیری از سوءاستفاده و اولویت‌بندی خانوارهای پرریسک را فراهم می‌کند. افزون بر آن، کیف پول‌های دیجیتال می‌توانند به صورت آفلاین نیز قابل استفاده باشند، که در شرایط اختلال شبکه یا دسترسی محدود، همچنان امکان استفاده از منابع حمایتی را برای مردم حفظ می‌کند. اجرای این راهکار، به‌طور مستقیم به حفظ سلامت

عمومی، جلوگیری از بحران دارویی و کاهش فشار بر شبکه درمانی کشور در زمان جنگ کمک خواهد کرد.

- استفاده از کیف پول‌های دیجیتال پرداخت یارهای مجوزدار برای پرداخت کمک‌های بلاعوض و یارانه جنگی به ساکنان مناطق بحرانی.

- در مناطق بحرانی که زیرساخت‌های سنتی بانکی مختل یا غیرفعال می‌شوند، سرعت و اثربخشی در رساندن کمک‌های بلاعوض و یارانه‌های حمایتی به مردم، نقشی کلیدی در مدیریت بحران و کنترل تنش‌های اجتماعی دارد. یکی از کارآمدترین راهکارها در این زمینه، استفاده از کیف پول‌های دیجیتال ارائه شده توسط پرداخت یارهای مجوزدار است که می‌توانند با کمترین وابستگی به بانک‌ها، دسترسی مالی فوری و کنترل شده را برای مردم فراهم کنند. در این مدل، نهادهای دولتی یا امدادی می‌توانند کمک‌های نقدی یا اعتبارات کوپنی جنگی را مستقیماً به کیف پول‌های فعال خانوارها در مناطق بحران زده واریز کنند. پرداخت یارهای فین‌تکی نیز زیرساخت لازم برای مدیریت این اعتبار، رصد محل مصرف، و ارائه خدمات پشتیبانی به کاربران را در اختیار دارند.

- ایجاد بازار تسهیلات ودیعه دیجیتال مبتنی بر توکن ملک به صورت رهن مشارکتی برای افرادی که فاقد منابع مالی کافی هستند و قصد رهن (ودیعه) مسکن دارند.

- در دوران جنگ و ناپایداری اقتصادی، یکی از چالش‌های مهم برای خانوارهای کم‌درآمد، تأمین ودیعه مسکن است؛ به‌ویژه در شرایطی که سرپناه آن‌ها تخریب شده یا به‌ناچار مجبور

به جابه‌جایی شده‌اند. برای پاسخ به این نیاز ضروری، پیشنهاد می‌شود یک بازار دیجیتال برای تسهیلات ودیعه مسکن مبتنی بر توکن‌سازی ملک ایجاد شود تا امکان تأمین ودیعه از طریق مدل‌های نوآورانه مالی فراهم گردد.

■ در این مدل، پلتفرم‌های فین‌تکی می‌توانند با استفاده از فناوری بلاکچین، واحدهای مسکونی یا قراردادهای رهنی را به صورت توکن درآورده و امکان مشارکت جمعی چند سرمایه‌گذار در تأمین ودیعه یک مستأجر را فراهم کنند. این مدل که تحت عنوان رهن مشارکتی شناخته می‌شود، به مستأجر اجازه می‌دهد با اقساط کم‌ریسک و شرایط شفاف، از تسهیلات ودیعه بهره‌مند شود، بدون آن‌که فشار مالی سنگینی را متحمل شود. از سوی دیگر، سرمایه‌گذاران خرد یا نهادی می‌توانند در این بازار با ریسک کنترل‌شده و تضامین هوشمند مشارکت کنند و درعین حال به پایداری اجتماعی، تأمین مسکن اضطراری و کاهش نابرابری در دوران جنگ کمک کنند. این پلتفرم، ابزاری مؤثر برای هم‌افزایی میان سرمایه اجتماعی و فناوری مالی در جهت حل یکی از بحرانی‌ترین مشکلات خانوارها خواهد بود.

● ارائه اعتبار پرداخت اجاره‌بهای مسکن به کیف پول‌های دیجیتال^۱ خانوار واجد شرایط (کم‌درآمد، بیکار، زنان سرپرست خانوار) به صورت ماهانه.

■ در شرایط جنگی و ناپایداری اقتصادی، هزینه اجاره مسکن می‌تواند به یکی از سنگین‌ترین بارهای مالی برای خانوارهای آسیب‌پذیر تبدیل شود؛ به‌ویژه برای زنان سرپرست خانوار، افراد بیکار یا ساکنان دهک‌های پایین درآمدی. برای حمایت پایدار و منظم از این گروه‌ها،

پیشنهاد می‌شود اعتبار پرداخت اجاره‌بهای مسکن به صورت ماهانه و هدفمند، از طریق کیف پول‌های دیجیتال خاص تحت عنوان کیف پول اجاره اجتماعی^۱ به خانوارهای واجد شرایط تخصیص یابد.

این اعتبار می‌تواند از سوی نهادهایی مانند وزارت رفاه، بنیاد مستضعفان، کمیته امداد یا شهرداری‌ها تأمین شود و به شکلی امن، شفاف و قابل کنترل در کیف پول دیجیتال خانوار شارژ گردد. با اتصال این کیف پول به سامانه‌های پرداخت هوشمند اجاره، امکان پرداخت مستقیم اجاره‌بها به مالک، کنترل محل مصرف اعتبار و جلوگیری از انحراف منابع فراهم خواهد شد.

● پرداخت اجاره با امتیازهای غیرنقدی در کیف پول در راستای جهت‌دهی به رفتار شهروندان در طول جنگ

■ در شرایط جنگی، علاوه بر نیاز به حمایت مستقیم مالی، جهت‌دهی به رفتار مصرفی و تشویق شهروندان به الگوهای رفتاری مطلوب (مانند خرید از فروشگاه‌های تعیین شده، صرفه‌جویی در مصرف انرژی یا مشارکت در فعالیت‌های امدادی) می‌تواند نقش مهمی در مدیریت منابع ملی ایفا کند. برای ترکیب حمایت اقتصادی با سیاست‌های رفتاری، پیشنهاد می‌شود سیستم امتیاز اجاره‌ای^۲ مبتنی بر کیف پول‌های دیجیتال طراحی و پیاده‌سازی شود.

1. Social Rent Wallet
2. RentPoint System

■ در این مدل، شهروندانی که اقداماتی خاص از جمله خرید از فروشگاه‌های همکار، استفاده از سبد کالای هدفمند، دریافت تخفیف انرژی، یا شرکت در طرح‌های داوطلبانه را انجام دهند، از سوی نهادهای مسئول امتیازهایی دریافت می‌کنند که معادل ریالی آن‌ها در کیف پول دیجیتال خانوار شارژ می‌شود. این امتیازها می‌توانند برای پرداخت بخشی از اجاره‌بهای مسکن مورد استفاده قرار گیرند، بدون اینکه نیاز به پرداخت نقدی از سوی خانوار باشد.

۴-۲. خدمات فناورانه مدیریت ریسک خانوارها

ناتوانی در مدیریت ریسک‌های ناشی از جنگ، می‌تواند آسیب‌های بلندمدت اقتصادی، اجتماعی و روانی برای خانوارها به همراه داشته باشد. در این میان، نبود ابزارهای حمایتی سریع، در دسترس و قابل اعتماد، یکی از خلأهای جدی در مدیریت بحران خانوار است. فین‌تک‌ها به ویژه اینشورتک‌ها می‌توانند با ارائه خدمات بیمه‌ای دیجیتال، ساده و مقطعی، به پوشش این ریسک‌ها کمک کنند. بهره‌گیری از فناوری برای صدور آنی بیمه‌نامه، ارزیابی خسارت دیجیتال، و پرداخت بدون نیاز به فرآیندهای حضوری، موجب می‌شود خانوارها در زمان وقوع بحران، احساس امنیت و پشتیبانی داشته باشند. در واقع، مدیریت هوشمند ریسک خانوارها از طریق فین‌تک‌ها، ابزاری مؤثر برای حفظ پایداری اجتماعی، کاهش فشار بر منابع عمومی و جلوگیری از گسترش فقر در زمان جنگ خواهد بود. برخی از راهکارهای مدیریت ریسک‌های خانوارها به شرح ذیل است:

- ارائه بیمه زنان باردار و کودکان زیر ۵ سال توسط اینشورتک‌ها با حداقل مدارک هویتی.
- در شرایط جنگی، زنان باردار و کودکان خردسال از آسیب پذیرترین گروه‌های جمعیتی محسوب می‌شوند و کوچک‌ترین اختلال در دسترسی آن‌ها به خدمات درمانی یا حمایتی می‌تواند تبعات جبران‌ناپذیری در سلامت جسمی و روانی‌شان به دنبال داشته باشد. با توجه به حساسیت این موضوع، پیشنهاد می‌شود فین‌تک‌های بیمه‌ای (اینشورتک‌ها) با طراحی خدمات خاص، اقدام به ارائه بیمه‌های خرد سلامت برای زنان باردار و کودکان زیر ۵ سال کنند. این خدمات باید با حداقل مدارک هویتی و به صورت کاملاً دیجیتال در اختیار خانوارها قرار گیرد تا حتی در صورت فقدان کارت ملی، شناسنامه یا دسترسی حضوری، امکان پوشش بیمه‌ای فراهم باشد. استفاده از احراز هویت ساده از طریق تلفن همراه، اطلاعات ثبت احوال، یا نهادهای امدادی می‌تواند فرآیند ثبت نام را تسهیل کند.
- ارائه بیمه دیجیتال متوفیان جنگی با مشارکت بنیاد شهید، به عبارتی ارائه پوشش دیجیتال مراسم کفن و دفن و مستمری ماهانه از طریق کیف پول مشخص خانوار شهید.
- از دست دادن یکی از اعضای خانوار در اثر جنگ، علاوه بر رنج عاطفی، بار مالی سنگینی از جمله هزینه‌های مربوط به کفن و دفن، فقدان درآمد سرپرست و نیاز به حمایت مالی پایدار نیز بر دوش بازماندگان می‌گذارد. برای پاسخ سریع، هدفمند و محترمانه به این شرایط، پیشنهاد می‌شود با مشارکت بنیاد شهید و اینشورتک‌ها، بیمه دیجیتال ویژه متوفیان جنگی

طراحی و اجرا شود. در این مدل، خدمات بیمه‌ای شامل پوشش هزینه‌های کفن و دفن، برگزاری مراسم و همچنین تخصیص مستمری ماهانه به خانوار شهید خواهد بود که مستقیماً به یک کیف پول دیجیتال مشخص متعلق به خانوار واریز می‌شود. این فرآیند به صورت تمام دیجیتال؛ از ثبت واقعه و احراز هویت تا صدور بیمه‌نامه و پرداخت مستمری، بدون نیاز به مراجعه حضوری و تشریفات اداری زمان بر انجام می‌گیرد.

● ارائه بیمه‌نامه‌های دیجیتال رایگان سه ماهه پوشش رایگان خدمات اورژانسی، زایمان و کودکان زیر ۷ سال از طریق اینشورتک‌ها، برای مناطق پرریسک و با احتمال اصابت بالا.

■ در مناطق در معرض اصابت مستقیم یا پرخطر جنگی، دسترسی به خدمات درمانی و اورژانسی نه تنها محدود، بلکه برای بسیاری از خانوارهای کم‌برخوردار غیرممکن می‌شود. برای کاهش آسیب‌های جسمی و روانی در این مناطق و تقویت حس امنیت حداقلی، پیشنهاد می‌شود بیمه‌نامه‌های خرد دیجیتال رایگان سه ماهه توسط اینشورتک‌ها و با حمایت نهادهای دولتی و امدادی ارائه شود. این بیمه رایگان می‌تواند پوشش خدمات فوری درمانی، اورژانسی، زایمان و مراقبت‌های اولیه کودکان زیر ۷ سال را دربرگیرد و به صورت دیجیتال و بدون نیاز به مراجعه حضوری در دسترس خانوارها قرار گیرد. صدور این بیمه‌نامه‌ها با احراز هویت ساده از طریق شماره ملی، اطلاعات ثبت احوال یا نهادهای محلی صورت می‌گیرد و ثبت نام آن از طریق برنامه‌های کاربردی یا سامانه‌های پیامکی قابل انجام است.

- ارائه میکرو بیمه‌های خودرو توسط اینشورتک‌ها برای پوشش خسارت در زمان جنگ.
- در مناطق در معرض اصابت مستقیم یا پرخطر جنگی، دسترسی به خدمات درمانی و اورژانسی نه تنها محدود، بلکه برای بسیاری از خانوارهای کم‌برخوردار غیرممکن می‌شود. برای کاهش آسیب‌های جسمی و روانی در این مناطق و تقویت حس امنیت حداقلی، پیشنهاد می‌شود بیمه‌نامه‌های خرد دیجیتال رایگان سه‌ماهه توسط اینشورتک‌ها و با حمایت نهادهای دولتی و امدادی ارائه شود. این بیمه رایگان می‌تواند پوشش خدمات فوری درمانی، اورژانس، زایمان و مراقبت‌های اولیه کودکان زیر ۷ سال را دربرگیرد و به صورت دیجیتال و بدون نیاز به مراجعه حضوری در دسترس خانوارها قرار گیرد. صدور این بیمه‌نامه‌ها با احراز هویت ساده از طریق شماره ملی، اطلاعات ثبت‌احوال یا نهادهای محلی صورت می‌گیرد و ثبت نام آن از طریق برنامه‌های کاربردی یا سامانه‌های پیامکی قابل انجام است.
- صدور حساب‌های اضطراری بدون نیاز به کارت ملی یا کد پستی با همکاری بانک مرکزی برای اتباع و آوارگان داخلی، مبتنی بر شناسایی بیومتریک و امضای دیجیتال.
- در زمان جنگ، بسیاری از شهروندان در مناطق آسیب‌دیده یا مرزی ممکن است مدارک هویتی خود از جمله کارت ملی یا اسناد محل سکونت را از دست بدهند، یا امکان دسترسی به سامانه‌های ثبت‌احوال و استعلام هویت برای آن‌ها فراهم نباشد. همچنین اتباع خارجی یا آوارگان داخلی نیز ممکن است از دریافت خدمات بانکی و حمایتی محروم بمانند. برای

رفع این خلأ حیاتی، پیشنهاد می‌شود با همکاری بانک مرکزی و فین‌تک‌ها، حساب‌های اضطراری ویژه‌ای بدون نیاز به کارت ملی یا کد پستی صادر شود. احراز هویت در این حساب‌ها می‌تواند بر اساس شناسایی بیومتریک (اثر انگشت، چهره) و امضای دیجیتال صورت گیرد و فرآیند صدور به صورت تمام دیجیتال، میدانی یا حتی سیار در مناطق بحران زده اجرا شود. این حساب‌ها می‌توانند به کیف پول‌های دیجیتال متصل شده و برای دریافت کمک‌های بلاعوض، یارانه جنگی، خدمات درمانی یا حتی انتقال وجه کاربرد داشته باشند. این راهکار با رویکردی فراگیر، انسان محور و فناورانه، مانع از حاشیه نشینی مالی افراد بی‌هویت یا آسیب دیده می‌شود و تضمین می‌کند که در بدترین شرایط نیز، حداقل دسترسی به خدمات مالی و حمایتی برای همگان فراهم باشد.

- ارائه بیمه‌های پوشش موقت اجاره در زمان بیکاری یا بحران معیشتی موقت (با اسناد مثل بیمه

بیکاری، گزارش پزشک یا اعلام رسمی تعطیلی) از طریق اینشورتک‌ها

- در جریان جنگ و بحران‌های معیشتی ناشی از آن، بسیاری از خانوارها به دلیل از دست دادن شغل، تعطیلی کسب و کار یا بیماری ناشی از شرایط اضطراری، توان پرداخت اجاره‌بهای مسکن خود را از دست می‌دهند. این وضعیت، خطر تخلیه اجباری، بی‌خانمانی و آسیب‌های روانی و اجتماعی شدید را در پی دارد. برای مقابله با این تهدید، پیشنهاد می‌شود اینشورتک‌ها با حمایت نهادهای تنظیم‌گر، اقدام به ارائه بیمه‌های موقت پوشش اجاره در زمان بیکاری یا بحران معیشتی کنند. این بیمه‌ها با ارائه مدارک ساده و

قابل تأیید مانند گواهی بیمه بیکاری، گزارش پزشکی یا اعلام رسمی تعطیلی واحد شغلی قابل فعال‌سازی خواهند بود و می‌توانند در بازه‌ای ۳ تا ۶ ماهه، بخشی یا تمام اجاره‌بهای مسکن خانوار را پرداخت کنند. فرآیند صدور و فعال‌سازی این بیمه‌نامه‌ها کاملاً دیجیتال و سریع خواهد بود و مستقیماً به حساب یا کیف پول دیجیتال مالک یا ذی‌نفع منتقل می‌شود.

- بیمه تضمین بازپرداخت ودیعه برای سرمایه‌گذاران، بیمه‌هایی که تضمین بازپرداخت پول مشارکتی ودیعه را می‌دهند، در صورت ناتوانی مستأجر

- در مدل‌های نوین تأمین ودیعه مسکن، به‌ویژه طرح‌های رهن مشارکتی مبتنی بر جذب سرمایه خرد از سرمایه‌گذاران، یکی از دغدغه‌های اصلی سرمایه‌گذاران، احتمال ناتوانی مستأجر در بازپرداخت سهم ودیعه و از بین رفتن اصل سرمایه است. برای اطمینان بخشی به سرمایه‌گذاران و تقویت جریان سرمایه در این طرح‌ها، پیشنهاد می‌شود اینشورتک‌ها اقدام به ارائه بیمه تضمین بازپرداخت ودیعه نمایند. در این مدل، سرمایه‌گذارانی که در قالب پلتفرم‌های فین‌تکی بخشی از ودیعه یک مستأجر را تأمین کرده‌اند، می‌توانند با پرداخت مبلغی اندک، تحت پوشش بیمه‌ای قرار گیرند که در صورت ناتوانی مستأجر از بازپرداخت اقساط، اصل ودیعه یا درصد مشخصی از آن را جبران می‌کند. این بیمه‌نامه‌ها می‌توانند با استفاده از قراردادهای هوشمند، گزارش‌های اعتبارسنجی و ضمانت دیجیتال، به صورت تمام الکترونیکی صادر و فعال شوند.

۵. جمع‌بندی

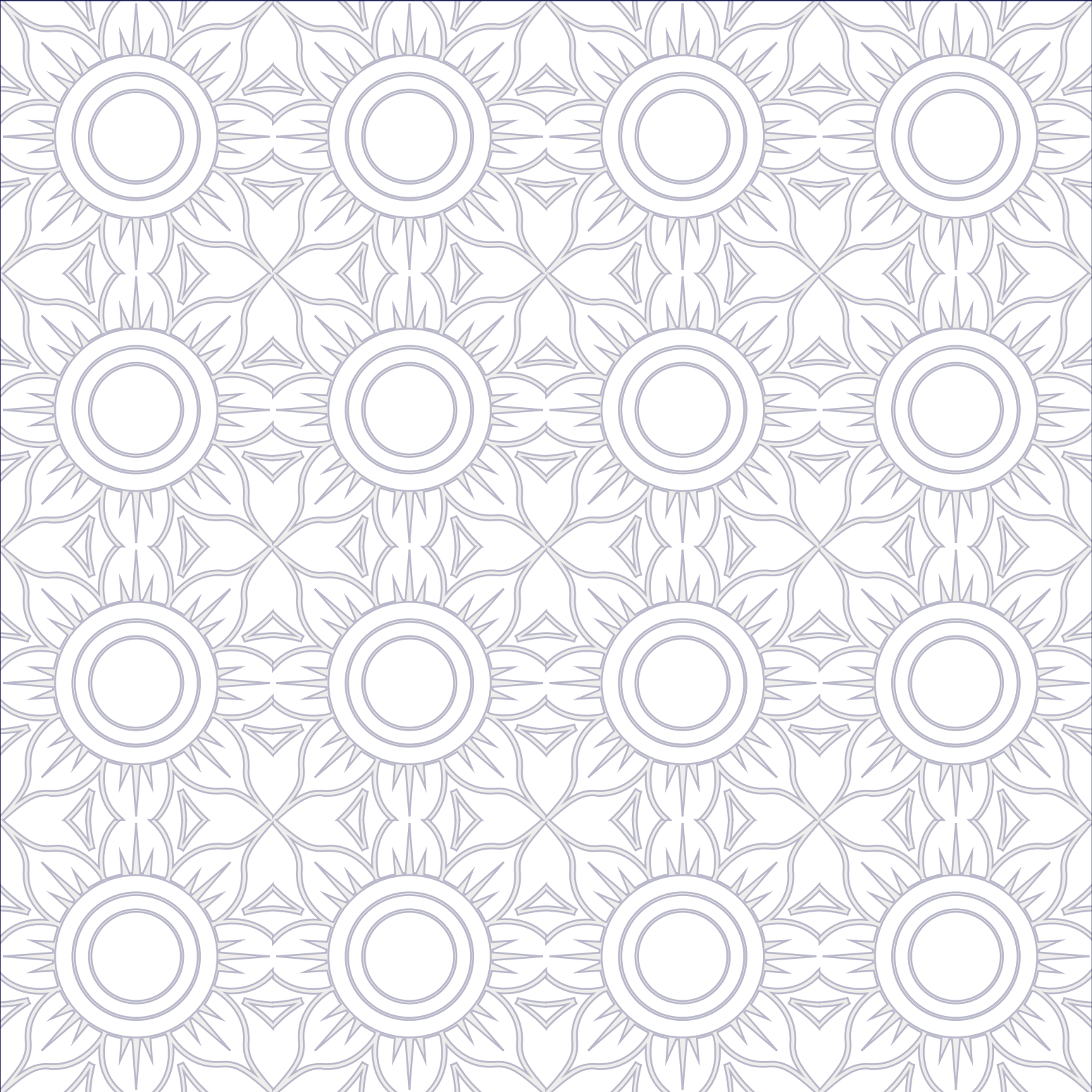
تحولات اخیر نشان داده است که در عصر بحران‌های ترکیبی (از جنگ و تحریم گرفته تا اختلالات سایبری و ناپایداری اقتصادی) توان پاسخ‌گویی نظام‌های سنتی مالی، بانکی و حمایتی به شدت محدود شده و نمی‌تواند با سرعت، دقت و گستره لازم به نیازهای واقعی جامعه پاسخ دهد. در این شرایط، فین‌تک‌ها به عنوان بازیگرانی چابک، فناورمحور و متصل به بسترهای داده‌محور، ظرفیتی منحصر به فرد برای جبران ناتوانی‌های زیرساختی و نهادهای رسمی دارند.

در بخش اول این گزارش بر نقش دولت در توانمندسازی فین‌تک‌ها از طریق طراحی وضعیت استثنایی مالی، تعلیق موقتی مقررات محدودکننده و ایجاد زیرساخت‌های حمایتی تأکید شده است. این فصل نشان می‌دهد که دولت نه تنها باید نقش تنظیم‌گر ایفا کند، بلکه لازم است با باز کردن فضا برای نوآوری، فین‌تک‌ها را به عنوان بازوی مکمل خود در مدیریت بحران به رسمیت بشناسد. بخش دوم به نقش مستقیم فین‌تک‌ها در حمایت از کسب‌وکارها می‌پردازد. فین‌تک‌ها از طریق تسهیل تأمین مالی، بیمه ریسک‌های عملیاتی و بازطراحی مدل‌های قراردادی می‌توانند از تعطیلی بنگاه‌های کوچک و متوسط، بیکاری گسترده و اختلال در زنجیره تأمین کالاهای ضروری جلوگیری کنند. در این بخش، فین‌تک‌ها را به عنوان نهادهایی کلیدی در حفظ تحرک اقتصادی و پایداری مشاغل معرفی می‌کند. در بخش سوم نیز تمرکز بر خانوارها به عنوان خط مقدم آسیب‌پذیری اجتماعی است. فین‌تک‌ها در این حوزه می‌توانند با تخصیص اعتبار دیجیتال، پوشش بیمه‌ای اضطراری و ارائه کیف پول‌های هدفمند، از فروپاشی معیشت خانوار، بی‌خانمانی،

بحران دارویی و گسترش فقر جلوگیری کنند. این اقدامات نه تنها حمایتی، بلکه امنیتی و راهبردی تلقی می‌شوند. با بررسی‌های انجام شده می‌توان بیان کرد که فناوری مالی نه یک ابزار تجملاتی، بلکه یک الزام ملی در دوران جنگ و بحران است. استفاده از ظرفیت فین‌تک‌ها، به شرط طراحی هوشمندانه، تنظیم‌گری انعطاف‌پذیر و حمایت نهادی، می‌تواند به ستون فقرات تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی کشور در موقعیت‌های اضطراری تبدیل شود. جنگ یک تهدید بزرگ است، اما در پرتو نوآوری فین‌تک، می‌تواند به فرصتی برای بازتعریف کارایی، عدالت و سرعت در نظام مالی کشور بدل شود. در پایان می‌توان به نهادهای سیاست‌گذار پیشنهاد داد که در قالب مانورهای عملیاتی در بخش‌های مختلفی که این گزارش پیشنهاد داده است، برخی از خدمات را در تعامل با زیست‌بوم فین‌تک کشور به صورت عملیاتی آزمون کرد تا چنانچه خدا نکرده جنگ یا بحرانی اتفاق افتاد، شگفت‌زده نشویم.

گزارش سیاستی

این گزارش به بررسی نقش فناوری‌های مالی در افزایش تاب‌آوری اقتصادی کسب‌وکارها و خانواده‌ها می‌پردازد. با تمرکز بر حمایت و مقاوم‌سازی خدمات فین‌تک در شرایط بحران، راهکارهایی برای توسعه زیرساخت‌های پایدار، تأمین مالی هوشمند و خدمات بیمه‌ای نوین ارائه شده است. این مطالعه ضمن تحلیل خدمات قابل ارائه توسط دولت و شرکت‌های فین‌تکی به کسب‌وکارها، مسیری روشن برای تقویت زیست‌بوم مالی کشور در شرایط جنگ و فشارهای اقتصادی ترسیم می‌کند.

انستیتوت توسعه زیست‌بوم
فناوری‌های مالی (فاین‌تک)
پژوهشکده مطالعات فناوری

تهران - خیابان ستارخان - خیابان حبیب‌اله
تقاطع خیابان سروش یکم - پلاک ۹۶

www.tsi.ir

پژوهشکده
مطالعات فناوری

www.tsi.ir